

หน้า 2

บรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

บรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ยูวีจีย ไคศึกษารวบรวมจากหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งเห็นว่าเป็น 6 คอลัม คือ

1. มโนทัศน์ เกี่ยวกับวัฒนธรรม
2. ความเป็นมาของงานด้าน วัฒนธรรมไทยโดยสังเขป
3. นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และแนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พุทธศักราช 2529
4. การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมและปัญหาของการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม
5. ศูนย์วัฒนธรรม
6. การวิจัยอนาคต และเทคนิค EDFR

ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับวัฒนธรรม

ความสำคัญของวัฒนธรรม

มนุษย์ เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งซึ่งมีความรู้สึก ของการอาหาร การพักผ่อน ขนบธรรมเนียมและการติดต่อวิถี ลักษณะ เหล่านี้เป็น เรื่องสองอย่างสำคัญซึ่งมนุษย์และสัตว์อื่นเท่าเทียมกัน แต่มนุษย์มากกว่าสัตว์ เพราะมนุษย์มีธรรม คือ การปฏิบัติตนให้พ้นไปจากสภาวะป่าเถื่อน มนุษย์รู้จักการประกอบอาหาร การนั่งหมก การสร้างที่อยู่อาศัย การประดิษฐ์ เครื่องมือ เครื่องไม้ และพยายามรักษาการปฏิบัติตนนั้นไว้ให้เจริญงอกงาม ซึ่ง เรียกว่า วัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่งดงาม ทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคม
 ได้อย่างเป็นสุข วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีค่าและเป็นมรดกอย่างแท้จริง และยังมี
 วัฒนธรรมมากเพียงใด ก็ยิ่งแสดงถึงความเจริญมากเพียงนั้น หากใดมี
 วัฒนธรรมสูง หากนั้นก็จะมีเจริญยาวนาน หม่อมเจ้าหญิงชนนีฉิมยศ ดิศกุล
 (2518 : 3) ทรงกล่าวไว้ว่า "การเลือกวัฒนธรรมของตนเอง จะเป็นทาย
 อยาวยุคก็ตาม จะเป็นภาระอะไรก็ตามก็อย่างนั้นเอง เพราะวัฒนธรรมเป็น
 เครื่องแสดงให้เป็นที่รู้จักและของชาติ หากวัฒนธรรมของชาติใดถูกแทรกซึม
 เปลี่ยนแปลงให้เหมือนกัวัฒนธรรมของชาติอื่น อาจกล่าวได้ว่า ชาตินั้นถูกกลืน
 โดยวัฒนธรรม และในที่สุดก็จะไม่อะไร เหลือแสดงถึงความเป็นชาตินั้นเลย"
 ซึ่งในเรื่องความสำคัญของวัฒนธรรมของชาติ นั้นมีดังนี้

- (2520 : 6 - 7) ได้สรุปไว้ดังนี้
1. เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นอยู่ ความเจริญ และเชิดชูเกียรติ
 ของบุคคล และชาติใดไม่มีวัฒนธรรมของตนเอง อาจได้รับการดูหมิ่น
 เหยียดหยามได้
  2. เป็นเครื่องแสดงถึงคุณลักษณะของประชาชาติ และเป็นสิ่งที่
 เอื้ออำนวยอายุของชาติเอาไว้
  3. เป็นเครื่องมือสำคัญในการกล่อมเกล้าให้ประมุขปฏิบัติให้
 เป็นไปทางตาของคลองธรรม รักห่มห่อหุ้ม เสริมความดีในด้านการกระทำ
 และการดำรงอยู่ของชีวิต

ชาติไทย เป็นชาติที่มีมรดกทางวัฒนธรรมอันแสดงถึงเอกลักษณ์
 ของชาติหลายประการ ที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึง
 กึกกศรือของชาติ เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม
 อันจะเป็นทำให้เกิดการพัฒนาและความมั่นคง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม
 และการเมืองของประเทศชาติ ฉะนั้น วัฒนธรรมจึง เป็นเรื่องที่สำคัญในชาติ
 ทุกรูปแบบเมื่อกันทำหน้าที่รักษา ส่งเสริมและเผยแพร่ให้ค่าเพิ่มไปอย่าง
 ไกลและจะมีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน
 2513 : 1) เพื่อให้วัฒนธรรมของชาติได้คงอยู่สืบไปอีกนานเท่านาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาท
ไว้ว่า "งานด้านการศึกษา คือปวงวัฒนธรรมนั้น เป็นงานสร้างชีวิต
ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ จึงเป็นเพียงคนเหตุและองค์ประกอบที่ขาดใคร่ไป
ของความเจริญด้านอื่นทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรง
ความเป็นไทยไว้ได้สืบไป" (คือปาฐกถ., กรม 2513 : 51)

วัฒนธรรมจะขึ้นยงคงอยู่และมีความเจริญงอกงามไม่ได้ ถ้าไม่ม
ีการถ่ายทอดและสืบต่อวัฒนธรรมกันไว้ วัฒนธรรมจะอยู่ได้ก็เพราะคนในสังคม
ถ่ายทอดให้กันทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยรู้สึกตัวเองและไม่รู้สึกตัว
แต่วัฒนธรรมจะมีต้นตอการก้าวหนาได้ก็เนื่องจากคนส่วนมากในสังคมสนใจ
เรื่องความเจริญทางจิตใจและมีปัญญาความคิด เพราะถ้าจิตใจและมีปัญญาความคิด
เจริญ สิ่งที่จะสร้างขึ้นเป็นวัฒนธรรมก็เจริญงอกงามตามไปด้วยเหมือนกัน และ
ความใฝ่หาความจริงและความต้องการในเรื่องราววัฒนธรรมของสังคมเป็นไป
อย่างง่าย ๆ ก็คือสิ่งที่ต้องการน้อย อย่างความเข้าใจชีวิตของคนในสังคมนั้น
ก็มีลักษณะสม่ำเสมอไปเปลี่ยนแปลงซึ่ง เป็นสิ่งที่ไม่แท้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคน
ในขณะสังคมต้องทำให้สังคมของตนเจริญในเรื่องวัฒนธรรม ด้วยการปรับปรุง
และเสริมสร้างวัฒนธรรมเป็นสังคมของคนไทยขึ้นมา

ความหมายของคำว่าวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตว่า ว วัฒนธรรม (รูปมาลี)
ธรรม (สันสกฤต) แปลว่า ธรรมเป็นเหตุให้เจริญหรือธรรมก็คือความเจริญ
มีประกาศไว้ เป็นหลักฐานครั้งแรกในพระราชบัญญัติว่าด้วยวัฒนธรรมแห่งชาติ
พ.ศ. 2483 (ประวัติดู การยกเลิกฉบับ 2518 : 1) ส่วนอาษาเท อภากกรม
(2518 : 9) ได้ให้ความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" ว่า วัฒนธรรมเป็น
คำบาลีส คือการรวมคำ 2 คำเข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่คำว่า "วิ" หมายถึง
ความเจริญรุ่งเรืองงอกงาม และ "ธรรม" หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ
ข้อปฏิบัติ เมื่อรวมกันแล้ว "วัฒน ธรรม" หมายถึง ความเป็นระเบียบ ความมีวินัย

ซึ่งความหมายเดิม เป็น วนหนึ่งของ พระราชนิพนธ์ว่า "วัฒนธรรมแห่งชาติ" พหุศักราช 2485 ที่กล่าวถึงวัฒนธรรม (ประสิทธิ์ วาปี 2520 : 4) เป็นลักษณะที่ แฝงถึงความเจริญ สดงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว กว้างขวาง หนักแน่นและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

นอกจากนี้ พระยาอนันตวรธา (2515 : 104 - 116) ยังให้ความหมายวัฒนธรรมว่า เป็นสิ่ง ที่มนุษย์ในชนรวมผลิตสร้างขึ้นมา โดยการ เรียบรจากกันและกันคือ เป็นความเจริญก้าวหน้าหรืออาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศีลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณีและความทรงจำอื่น ๆ ที่มนุษย์ได้มาในฐานะ เป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์อื่น เพราะมนุษย์มีภาษา มีจิตสำนึกต่าง ๆ มีการ ถ่ายทอดสืบต่อกันมาหลายยุคหลายสมัย หรือบาง ได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง กับกาลเวลา เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย

นอกจากนี้ Webster's New Collegiate Dictionary (1977 : 202) ได้ให้ความว่า ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ไว้ว่า การทำให้ สติปัญญาและศีลธรรมเจริญขึ้นโดย เฉพาะอย่างยิ่ง ด้วยการศึกษ

ส่วนคำว่า "วัฒนธรรม" ของไทยนั้นเป็นคำที่ ศาสตราจารย์ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงบัญญัติขึ้น โดยทรงแปลมาจาก ภาษาอังกฤษว่า CULTURE โดยให้ความหมายว่า หมายความว่า ความเจริญของสังคมที่มนุษย์ทำ ได้ เกิดขึ้นและกระทำสืบต่อกันมา เป็นมรดกตกทอด ไปยังรุ่นหลัง

พระราชนิพนธ์ว่าวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ได้ให้ความหมายคำว่า วัฒนธรรม คือลักษณะที่แฝงถึงความเจริญ สดงาม ความ เป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว กว้างขวาง หนักแน่นและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน ซึ่งก็มีความหมาย ครบถ้วนถึง

1. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญของงาน คือ
  - ก. ความเจริญทางวัตถุ หมายถึง การกินอยู่ดี มีเครื่องใช้ดี มียารักษาโรคดี
  - ข. ความเจริญของงานทางจิตใจ หมายถึง ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเมตตากรุณา ความไม่เห็นแก่ตัว และไม่เพิกเฉยเปลี่ยนแปลง
2. ลักษณะที่แสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย
  - ก. การออกกำลังกาย กิจกรรมการยาตรา เรียบร้อย
  - ข. การปฏิบัติตน เช่น การปฏิบัติตนตลอดรอดครวั การปรับปรุงน่าน เรือนรองตนให้สะอาด เรียบร้อย
  - ค. การประพฤติปฏิบัติในการนำ เกียรติยศมาสู่ประเทศบ้านเมือง
3. ลักษณะที่แสดงถึงความกตมเกื้อยวาทนาของชาติ คือ
  - ก. ความสามัคคีกลมเกลียวของหมู่คณะ
  - ข. ความนิยมใต้อัน เป็นชาติบ้านเมืองของตน
4. ลักษณะที่แสดงถึงศีลธรรมอันดีงามของประชาชน คือ
  - ก. การทำตนให้ เป็นคนมีศาคณา
  - ข. การปฏิบัติตามหลักของศาสนา
  - ค. การรักษาระเบียจรประเพณีทางศาสนา

กล่าวโดยสรุปแล้ว วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ วิถีในการปฏิบัติต่าง ๆ ตลอดจนสร้างงานศิลปะ ความนิยม ความมรและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

ลักษณะของวัฒนธรรม

ลักษณะของวัฒนธรรมโดยทั่วไปนั้น สุภัทรา สุภาห (2514 : 20 - 22) ได้จำแนกไว้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. เป็นสิ่งที่ไม่หาได้โดยการเขียนและการบรรยายธรรมดา เช่น การนั่ง การเดิน การแต่งกาย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ของวิชาการเขียนมาก่อน เป็นสิ่งที่ไม่ได้หาได้โดยกรรบนันท์ แต่เราเขียนสิ่งที่ได้อยู่ในสังคมที่เรา เป็นสมาชิกอยู่

2. เป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมต้องมีการเรียนรู้ แนวทางจะเป็น การเรียนรู้แบบไม่รอช้าก็ตาม วัฒนธรรมจะต้องมีการสอน แม้จะไม่ตั้งใจก็ตาม ถ้าวัฒนธรรมต้องสูญหรือสูญหายไป แสดงว่า คนรุ่นก่อนไม่ถ่ายทอดให้คนรุ่นต่อมา

3. เป็นวิถีชีวิตหรือแบบของการดำรงชีวิต ความถักใน เรื่องวัฒนธรรม ทำให้เราสามารถว่าแนววัฒนธรรมของสังคมหนึ่งจากอีกสังคมหนึ่ง เป็นวัฒนธรรมเฉพาะอย่าง เพราะแต่ละสังคมในสังคมโลก ก็เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น จึงมีวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะของตัวเอง

4. เป็นสิ่งไม่คงที่ เพราะมนุษย์มีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสภาพ การที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ เสมอ

แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะวัฒนธรรมของแต่ละสังคมจะมีแนวความคิด เป็นหลักใหญ่ ยิ่งแนวความคิดนี้จะปรากฏอยู่ในระดับย่อยปลีกย่อยต่าง ๆ ในวัฒนธรรมนั้น ที่เรารู้กันว่า ถูกลำทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมไทยมีลักษณะเฉพาะตัวที่สามารถ แยกออกเป็น ๓ ลักษณะ (วีรดี พรหมมอญ 2522 : 39 - 45) คือลักษณะโดยทั่วไป และลักษณะพิเศษต่าง ออกถึงความเจริญและความก้าวหน้าต่าง ๆ

ลักษณะโดยทั่วไป วัฒนธรรมไทยมีลักษณะที่เป็นการ ถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อน มาสู่คนรุ่นหลัง การเรียนรู้ มีได้ถ่ายทอดกันผ่านทางชีวิตประจำวัน เช่น เราเรียนรู้วิธี ลานาหวานขาว ก็เพราะสังคมไทยเดิมของเรา มีอยู่แล้ว และถ่ายทอดกันต่อกันมา เพื่อให้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เพราะสังคมไทยเป็นสังคม เกษตรกรรมต่อมา เมื่อมนุษย์มีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงแก้ไขของ เดิม

4. วิธีการ คนไทยมักใช้งานเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ออกถึงความมั่นคงตามแบบวิธีการอย่างแต่งงาน งานเผาศพ เป็นต้น และยังมีวิธีต่าง ๆ ของการออกเดินทางของความคิด ความนึกคิด และกระบวนการคิดระเบียบระบบอีกด้วย

จึงพอจะ เป็นไวยากรณ์ของวัฒนธรรมไทยนี้ ก่อนวาง เน้นหนักไปทางการพูดภาษา เพราะประเทศไทยมี ภาษายาว เป็นภาษาประจำชาติ คนไทยจึง นึกใจ ถอนโยน เน้นการกระทำ จึงแต่งออกา นรปรองวัฒนธรรมไทย

องค์ประกอบของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นผลจากการพัฒนาโดยเอาความหมาย ความรู้ และพฤติกรรม ของมนุษย์เอง ทำให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคม ระเบียบความเชื่อ ศีลธรรม กฎนิยม และวิถีการต่าง ๆ ดังนั้น จึงอาจแบ่งองค์ประกอบของวัฒนธรรมได้ดังนี้ (อานนท์ อภากิริม 2515 : 102)

1. องค์ความรู้ (Concepts) ไวยากรณ์ ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจ และอุดมการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเชื่อในเรื่องพระเจ้าองค์เดียว ความเข้าใจ ในเรื่องราวของมนุษย์ และอุดมการณ์ คือ เป้าหมายหรือจุดหมายปลายทาง
2. องค์การ (Usages) ไวยากรณ์ ของธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกัน โดยทั่วไป ซึ่งแบ่งออกในรูปใช้กรรมทาง ๆ เช่น ประเพณีการโกนผมใช้ วิธีการสมรส วิธีการเลี้ยงดู วิธีการแต่งกาย ฯลฯ วิธีการเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม
3. องค์การ (Organization) ไวยากรณ์ องค์การ ฐานัน อภกม หรือสโมสร สิ่งใดทั้งอันอย่างระเบียบและระบบ กล่าวคือมีกฎเกณฑ์หรือระเบียบ ข้อบังคับ และวัตถุประสงค์แน่นอน องค์การที่เล็กที่สุดคือ ครอบครัว และองค์การ ที่ใหญ่ที่สุดคือ องค์การระดับนานาชาติ
4. องค์วัตถุ (Instrumental and symbolic objects) วัตถุวัตถุ ที่ปรากฏสามารถรับรู้ของใจ เรียกว่า วัฒนธรรมทางวัตถุ ไวยากรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น งาน ฉาย มัด เป็นต้น ตลอดจนสัญลักษณ์ของมนุษย์ในทางศีลธรรม เช่น การเวียน รูปปั้น ส่วนของวัตถุที่มนุษย์ปรากฏแต่ เป็นเครื่องหมายหรือสิ่งสัญลักษณ์ ไวยากรณ์ ภาษา และกวี โศข เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรมช่วยทำให้สังคมมั่นคง เป็นส่วนที่
ไม่มีการเปลี่ยนแปลง และเมื่อชาติหนึ่งอ่อนแอแล้ว จึงเป็นที่ตั้งของความรู้สึกนึกคิดและจิตใจ
ของสมาชิกในสังคม

บทความนี้ ตีพิมพ์ใน คติไทย (2517 : น. 101) โลกาวตังเองประกอบ
ของวัฒนธรรม ว่า มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. การรับรู้ คือการที่จะบอกให้เวลาอะไร เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในโลกนี้
ไหน ความรับรู้เกิดจากการศึกษา วิชา ธรรม ความเชื่อ คอ เทวดา หรือความเชื่อ
เข้าประโยชน์เข้า โลก

2. การยอมรับของสมาชิกในสังคม ปรารถนาช่วยหาที่ยืนและจุด เกณฑ์สำหรับ
การประพฤติปฏิบัติ การรับชมยอมรับ เคารพยอมรับการกระทำของตนเอง ซึ่งบางที
ก็เรียกกันว่า "อุดมการณ์"

3. องค์ประกอบทาง วัฒนธรรม เช่น เครื่องจักร เครื่องมือ เสื้อผ้า เครื่องใช้
ต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งมีความหมายทางวัฒนธรรมแตกต่างกันของปริมาณและคุณภาพ
แตกต่างกันมาก ยิ่งไปกว่านี้ จะทำให้เรา เรียกสิ่งของต่าง ๆ ว่า โยธาต ตรีจักรี หรือ
ทันสมัย ก้าวหน้า แต่ทั้งนี้ก็มีไว้เพื่อความเห็นอกเห็นใจ หรือคอบกวางของสังคมใดโดยความ
ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เป็นแต่เพียง
ความสำเร็จของมนุษย์ ซึ่งอาจจะไม่ก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีธรรมและจิตใจงาม
เสมอไป

ประเภทของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันในหลายแง่มุม ซึ่งแล้วแต่ เราจะมอง
ในแง่มุมใด สังคมวิทยา โลกาวตังเองวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ (material culture) ได้แก่ วัตถุ
อันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ เช่น ฉวย จาน ช้อน ส้อม ตัก รามยานของ
และถนนหนทาง ตลอดจนของใช้ทางพิธีกรรมของมนุษย์ เช่น ภาพวาด รูปปั้น เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ (non - material culture) ได้แก่
อุดมการณ์ ค่านิยม แนวความคิด ความเชื่อ ความสนใจ ความรู้ พิธีกรรม
ความสามารถ ทั้ง เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นได้

วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุนี้ อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วัฒนธรรม
ทางจิตใจ ทั้งแบ่งออกเป็นสาขาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมทางการเมือง มีจารีตประเพณี กฎหมายและ
การปกครอง อันเป็นระบอบของสังคม
2. วัฒนธรรมทางศาสนา มีเรื่องของพิธีกรรม ศีลธรรม และพิธีของ
3. วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดี มีระบอบการพูด การใช้ภาษา
และการใช้หนังสือ
4. วัฒนธรรมทางศิลปะ มีประติมากรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม
ดุริยางคศิลป์ วรรณศิลป์ และนาฏศิลป์
5. วัฒนธรรมทางระบบการศึกษาและความนึกเห็น

วัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้ ย่อมคงสัมพันธ์กัน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง
ก็จะไม่สมบูรณ์ ถ้าวัฒนธรรมลงชาติใดหนึ่งไปในประเภทใดประเภทหนึ่งก็เกิด
ความไม่สมดุลกัน ถ้าเราเข้าไปในทางวัตถุเกินไป แต่ทางจิตใจไม่เจริญ ก็จะไม่ค่อย
เป็นความก้าวหน้า แต่ถ้าเจริญทางจิตใจเกินไป ทางวัตถุไม่เจริญ ก็เป็น เรื่องของ
การล้าหลังจากสังคม เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมทั้ง 2 ประเภทนี้ จึงต้องสัมพันธ์กัน
ตามส่วนที่เหมาะสม อยู่ในดุลยภาพของแต่ละสังคม

นอกจากวัฒนธรรมอารยธรรมโลกมี 4 อย่าง คือ ชาติอารยธรรม เกติธรรม
วัตถุธรรม และพิธีกรรม

1. เกติธรรม เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต หรือนิเทศ
เป็นเรื่องจิตใจ และโลกนาถศาสนา การดำเนินชีวิตถ้าไม่มีเรื่องนำทางก็เหมือน
เดินในที่มืด หากความปลอดภัยโดยยาก เรื่องนำทางที่ดีที่สุดของเรามีไว้ก็คือ เกติธรรม

2. เติร์ตรรม เป็นวัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมท้ังระ เเยิมประ เเยิดที่
ยอมรรมนี้ถูกกัณา มีความสำคัญเอน ๆ กักฎหมาย วัฒนธรรมเกยวกับกฎหมาย
น้อยมากมาย อาจกล่าวไควว่าสังคมมพรม เจริญมาก เเยิง ไคยงจัว เป็นตองมี
ระ เเยิมของสังคมนี้ถูกกฎหมายมากจนระเเยิม เเยิดระ เเยิดกั หมายเนมระเเยิมไคยกรรรม
คงโทม ก็ไควว่า เป็นขากวัฒนธรรมนั้นเอง

3. วัตถุธรรม เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ เเยิม การกันค้อยคั เครื่องนุงนหม
ขาน เเยิม และอื่น ๆ นอกขากนการรูกัไคเครื่องไคต่าง ๆ อย่าง เเยิมระสม
ถอไควว่า เเยิมวัฒนธรรม

4. สหธรรม เป็นวัฒนธรรมทางสังคม นอกขากหมายถึงคหธรรมต่าง ๆ
ที่ท้าวไคระนอยรวมกันอย่างตารูกั ถอยทีถอยอาศักันแล้ว ยังรวมท้ังระ เเยิมมารยาท
ที่คักถอ เกยวของกัสังคมตคนคั สหธรรมเเยิมระกัคท้าวหนาท้ เป็นคัว เเยิมโยง
สังคมขาง ๆ น้เเยิมตารูกัคค้อยคัคคั ถึงคัระอกรวิ สาธารณน และประเทระชาติ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไคยคัคการแบ่งประ เททของวัฒนธรรมตาม
คหระกรมการฝ่ายวัฒนธรรมในคหระกรมการแห่งชาติ วาคหการศึกษาทง
วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประระชาติ กระทรวงกัษาดิการ (คหระกรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ 2521 : 42 - 43) ซึ่งไคยแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา ดังนี้

1. สาขาศิลปะ (the Arts) ไคยเก ภาษา วรรณคดี ละคร
วิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม ละคร ประคิมากรรม ฯลฯ

2. สาขามนุษยศาสตร์ (the Humanities) ไคยเก วัฒนธรรมเเยิม
ประ เเยิม ศาสนา ปร้เเยิม ประวัตศาสตร์ มารยาทในสังคม ฯลฯ

3. สาขากีฬาและนันทนาการ (the Sports and Recreation)
ไคยเก การละเล่นมวยไทย น้คายนชองมือ กระบี่กระบอง ฯลฯ

4. สาขาช่างฝีมือ (the Practical Craft) ไคยเก การเย็บปักถักร้อย
การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การท้าวเครื่อง เเยิม เครื่องเงิน เครื่องทอง
เครื่องปั้นดินเผา

5. สาขาคหกรรมศิลป์ (Domestic Arts) ไคยเก ทวาร เรือง
อาหาร เเยิมผ้า เครื่องแต่งกาย ทวาร เรืองขาน เรืองขา การตอทร้แซก
มารยาทในการกินนอย ทวารในการคุดเล็ก การนคัคหาคาง ๆ ในคหระอกรวิ ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพราะมนุษย์ชอบเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป อีกทั้งมนุษย์ยังมีการคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น วัฒนธรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปตามไปด้วย

ถ้าหากพิจารณาว่าวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอยู่หลายประการ นั้นจากบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง ไปจนถึงปรากฏการณ์"วัฒนธรรมชาติ" เช่น ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว แสงที่เห็นในริบหรี่และมีมาก คือ "วัฒนธรรม" "เทคโนโลยี" อันได้แก่ เครื่องมือที่มนุษย์นำมา เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ทั้งๆ ที่เขาเอง เทคโนโลยีนั้น เป็นสิ่งผลิตเอง และขายทานไปก็ ผลิตบางประการก็เห็นได้ชัด บางประการก็เห็น เรืองลอย ๆ อันกว่าจะโต ก็กินเวลาหลายปี เช่น การทำระเบิดปรมาณู การเปลี่ยนเอวีวีระของคนเป็นแทน การเปลี่ยนแปลงทาง เทคโนโลยี ก็จะ เกิดขึ้นอย่าง ที่ไม่มีแผนล่วงหน้า นานัก ทั้ง ๆ ที่ผู้ผลิต มีระต้องอยู่กับมนุษย์มา ก็เป็น เวลานาน

นอกจากนี้ เหตุทาง เทคโนโลยีแล้ว ก็ยังมีว่า เครื่องมือ ๆ อีก เช่น

ถ้า เหตุทาง เศรษฐกิจ ถ้า เหตุความไม่พอใจของการ เปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรม ของมนุษย์ ก็คือความตึงการดำรง การ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และงานอาชีพที่กระทำให้มนุษย์มีสิ่ง พึ่งพาตนเองได้

ถ้า เหตุทาง อุดมการณ์ ก็ตัวอย่างคือ ความเชื่อและการนำตัว เอง เข้าไปผูกพัน กับอุดมการณ์อันหนึ่งของสังคม

ถ้า เหตุทางการกระจายตัวของวัฒนธรรมอัน ก็คือการที่สมาชิกของสังคมหนึ่งสามารถ เห็นและรับมรดกของวัฒนธรรมหนึ่ง ไปอย่างง่ายดาย และ เป็นประจำทุกวัน ทำให้วัฒนธรรมมีการ เปลี่ยนแปลงไป

นางจิตต์ อธิเมษนนท์ (2520 : 27) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง เนื่องจาก

1. การขอย้ายจากวันธรรมดาก่อน เป็นการยอมรับแนวความคิดหรือจุดมุ่งหมายของสิ่งพิมพ์ที่... โดยที่ควรคำนึงถึงความเหมาะสมในการรับใช้... เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนผู้ซึ่งสมควรจะได้รับประโยชน์

2. การเผยแพร่ เป็นการเผยแพร่ความ... เมื่อใดก็ตามที่ความรุนแรงและความรุนแรงจะกลายเป็นปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

3. การประณาม เป็นการโจมตีความประพฤติของบุคคลต่าง ๆ อันเป็นโทษแก่สังคมไทย แบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ การประณามทางวัตถุ เช่น การประณามอาหาร และการประณามทางจิตวิญญาณ เช่น การประณามศีลธรรมใหม่ ๆ สันนิษฐานโดยนัย

4. แนวกรรม คือการถือคติประณามสิ่งใหม่ ๆ ที่มีแนวความหมายรวมทั้งการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ กว้าง

5. การกระจาย คือการที่วัฒนธรรมมาจากสิ่งหนึ่งกระจายไปสู่สิ่งอื่น ๆ ทั้งการเผยแพร่ การให้ การยอมรับ ซึ่งเกิดขึ้นในแง่สังคมมีการติดต่อกัน

วัฒนธรรมไทยเดิมมีการเปลี่ยนแปลงมา เป็นระยะ ยาวนานของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย ได้แก่ (อดุลย์ กัมปประยูร 2520 : 19)

1. วัตถุนิยม กล่าวได้ว่า นับแต่ก่อนนั้นคนไทยส่วนใหญ่มีวิถีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ตามตรรกะของวิถีชีวิตประจำวันเกษตร เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ล้วนผลิตโดยแรงงานของคนไทยด้วยกันเอง ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ผลิตขึ้นโดยคนไทยในท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อความสะดวกเป็นหลักตามความจำเป็นแห่งชีวิต ไปจนถึงรถยนต์ และอื่น ๆ

2. การนิยมวัฒนธรรมตะวันตก ใฝ่รับการถ่ายทอดทางตะวันตกโดยวัฒนธรรมอันเป็นประจักษ์จรรยาดีของสังคมไทย จะนิยมวัฒนธรรมอันมีคุณค่าทางจิตใจในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยอย่างมาก

3. การไหลล้นวัฒนธรรมสากล ปัจจุบันวัฒนธรรมของสังคมต่าง ๆ ไหลเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนมากขึ้น ทำให้เกิดแนวของวัฒนธรรมอันมีรากฐานคือการปฏิบัติโดยทั่วไป หรือที่เรียกว่า "วัฒนธรรมสากล" เช่น นิยมดอเฮอร์วันต์ 1 มกราคม ของปีเป็นต้นเริ่มคนมีหมวกหรือสูทราวีแดง เป็นต้น

วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่อธิบายและทำความเข้าใจง่าย ฉะนั้นการที่สังคมถูกกระทบ จากสิ่งภายนอก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดหรือที่ไหนก็ตาม เช่น เทคโนโลยี ทฤษฎีทางวิชาการ เศรษฐกิจ การเดินทางทางอิเล็กทรอนิกส์ เมือง อิทธิพลจากต่างประเทศ การแพร่กระจาย ของทำลาย ฯลฯ ไม่น่าจะเป็นสิ่งใดก็ตาม ทั้งที่เป็นวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรม เมื่อเข้ามา กระแทกช่วยอนัตตา วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป จึงคิดว่า เป็นวิถีชีวิตการทางวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 ความเปลี่ยนแปลงทาง วัฒนธรรมไทยโดยสังเขป

ประเทศไทยเป็นประเทศที่เจริญรุ่งเรือง และมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองมาแล้ว ในอดีตกาล ในบรรดาชนชาติที่ในสมัยเดียวกัน นักประวัติศาสตร์และนักหลายคนได้เขียน เรื่องราวของชาติไทยทางที่ยอมรับในเรื่องนี้ นอกจากศึกษาประวัติศาสตร์ในสมัยสุโขทัย ทำให้เราทราบว่าวัฒนธรรมที่เขียนนี้มีรากฐานที่มั่นคง และมีระดับสูงกว่าในสมัยใดครั้งอื่น ในภายหลังต่อมาอาณาจักรสุโขทัยจะเสื่อมอำนาจไปด้วยกำลังของกรุงศรีอยุธยาก็ตาม แต่ก็ปรากฏว่า กรุงศรีอยุธยาได้รับเอาวัฒนธรรมของอาณาจักรสุโขทัยหลายประการ เอาไว้ เป็นมรดกของตน บัดนี้จึงเห็นวาทะแห่งวัฒนธรรมในสมัยสุโขทัยยังคงยังยืน สืบต่อมา เช่น ในพิธีรับโกสับหรือศพคน เกดอักษะในทางศิลปกรรมหลายอย่าง ก็ได้รับต่อมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยา

นอกจากนี้ในระยะต้นรัตนโกสินทร์ในฐานะทาง เศรษฐกิจของประเทศจะมั่นคง ก็ตาม แม้ปัญหาทางความ วัฒนธรรมทางประเทศก็เกิดมากมาพร้อมกับระบบทางการ เมือง ภัยจากสัตว์ร้ายอาจตามม ในระยะนี้เอง ชุมชนทางการเมืองและทางวัฒนธรรมได้ เปลี่ยนแปลงไป อิทธิพลตะวันตกไทยหรือรับเอาไปจนเกือบจะทุกวงการ แต่ประเทศไทย ในระยะนี้ก็ได้เห็นเป็นการจริง เป็นที่ระดมมีการ เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงให้ เหมาะสมกับสภาพ บ้าน เมืองแล้วไม่ว่าจะตองสุด เย เอกราช เช่นเดียวกับประเทศ เมืองภายนอก เป็นแน่นอน แม้กระนั้นความหวังในความ เป็นเอกลักษณ์ของชาติก็ยังคง มีอยู่ ดังจะเห็นได้จากคำที่ สมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่สามแห่งพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ความตอนหนึ่งว่า "กาลต่อไปข้างหน้า เดิมยศ เลื่อง ที่ระบิราชการ เป็นอันดีก็ใหญ่

ต่อไปก็ถึงทางสวนขวางหน้า เห็นอะไรในมือแล้ว จะมออยู่กับตรงฝรั่งในกระวังใจก็ อายาโย
 เข็มพินัด เขาโค การงานสิ่งใดของ เขาที่กระธาเรียนเอาไว้ ก็ให้เอาออกมา เขา
 แด่อย่า "นั่นคือ เข็มไปไปเขี่ยที่เขยว" ต่อมาใน รัชกาลที่ 4 ได้โปรดให้ราชการการ
 ลวมเนื้อในเวลา เขาเข้า ในรัชกาลที่ 5 ได้โปรดให้ยก เลิกประเพณีของ"เก่า
 ยก เลิกประเพณี"ให้ตามทรงมตราไว้ไทย เป็นขมหรือทรงงานการ เปลี่ยนแปลงราชการแผ่นดิน
 อย่างอื่นที่ทรงตำรอย เข็มออกมา เพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัยภายใต้หลักที่เสด็จประพาส
 ต่างประเทศมาแล้ว ในรัชกาลที่ ๖ ราชการก็ยกตัวทศโยธาเข้าและเนืองออกถึงความเป็น
 "ผู้นำ" ที่สำคัญในการ เปลี่ยนแปลงทรงม ภาไทยแล้ว เลิกทศจะ เก่งขึ้นไม่ใคร่เลย
 สรุปลงความแล้ว การ เปลี่ยนแปลงใหม่ นี้เห็นเป็นไปเพื่อการปฏิวัติ เพื่อความอวยรอดของ
 มาตุพิณกัน รวมทั้งการขอยเสียอธิปไตยทางสวนทวย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่า ไทยเรา
 มีความเจริญทัดเทียมอารยประเทศแล้วนั่นเอง ในรัชกาลที่ 6 ได้เริ่มตระหนักถึงภัย
 แห่งการฉกฉุนทางวัฒนธรรม ได้ทรงมีพระราชดำริว่า อิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติ
 กำลังรุกคืบเข้ามามากอย่างรวดเร็ว จึงทรงปรับปรุงส่งเสริมและปลูกฝังวัฒนธรรมไทย
 ล้วนการปลูกใจคนไทยให้รักชาติ และรักปรับปรุงวัฒนธรรมต่างประ เเทปให้สอดคล้อง
 กับวัฒนธรรมไทย มีความเข้าใจในความรับผิดชอบต่อชาติ และนิยมใช้ภาษาถิ่น

ใน พ.ศ. 2480 ทรงวินิจฉัยว่า การไทยปลุกชาติให้ลุกเรื่อง
 "วัฒนธรรมผู้ไทย" ๓๒ กรมวิเทศการ ความพอมคั่งงว "ภายหลังที่ได้เปลี่ยนแปลง
 การปกครอง เขาสู่ระบอบรัฐธรรมนูญแล้ว รัชกาลไทยเร่งรัดคองความก้าวหน้าให้ก้าวหน้า
 ไปพร้อมกับความถาวรของประเทศ จึงให้เกิดมีการปรับปรุงจิตใจวัฒนธรรมของชาติกัน
 อ่างในหลวง"

กล่าวได้ว่า ในสมัยประชาธิปไตยรัชกาลในระบะนั้นได้ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรม
 เป็นอย่างมาก และตระหนักดีว่า วัฒนธรรมไทยที่ควรค่าควรปลูกด้วยโดยมีเกียรติของกับ
 ชาติอื่น ๆ ซึ่ง เป็นเชื้อรวมโลก เราจำเป็นต้องมีการคัดลอกทางกลมทวมและสังคัม
 ในการคัดลอกนี้หลายนั้น เราจำเป็นต้องนำวัฒนธรรมที่ ดีเยี่ยมคึกษาจากอื่น ๆ
 มีฉะนั้นก็ไม่มีใครอยากมาคัดลอกขย หรือถามาคัดลอกก็หา ในสายที่เห็นแต่ความเจริญ
 มากกว่า เรา กระทำที่เรา เป็นชาติที่ปราศจากเกียรติยศ อยู่ในฐานะที่ต่ำต้อยและในที่สุด

ก็ถูกเปลี่ยนไป สมบัติอันน่าหวงแหนกว่านี้ของบรรดาชนชั้นสูงทั้งหลายก็ถูกทำลายลงเสียแล้ว ความเป็นเอกภพของชาติไทยได้ถึงแก่เนิ่นนานจนกระทั่งถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นได้พยายามแผ่อิทธิพลทางวัฒนธรรมของตนเข้าประเทศไทย รัฐบาลไทยจึงพยายามต่อต้านโดยปรับปรุงขนานใหญ่ เริ่มด้วยวัฒนธรรมไทยสมัย รัฐบาลไคโรวาระราชบัณฑิตยสถาน วัฒนธรรมแห่งชาติสมัยแรกได้จัดตั้งขึ้นเป็นคณะกรรมการ เมื่อเดือนธันวาคม 2483 จนถึง 2 เมื่อ พฤศจิกายน 2485 และเมื่อเดือนเมษายนถึงมิถุนายน ไคโรวาระราชบัณฑิตยสถานแห่งชาติ เมื่อพฤศจิกายน 2485 ขึ้นใหม่ ซึ่งนอกจากจะโดยยกเลิกวาระราชบัณฑิตยสถาน วัฒนธรรมแห่งชาติทั้งปวงจนสิ้นแล้ว ยังได้มีมติจัดตั้งเรื่องวัฒนธรรมขึ้นไว้เป็นพิเศษ กับภาคพื้นดิน ไคโรวาระราชบัณฑิตยสถานแห่งชาติ จนถึง 2 เมื่อพฤศจิกายน 2486 และได้มีมติจัดตั้งขึ้น เช่น พระราชบัญญัติกา กศสบัณฑิตยสถานบุรี ประกาศ สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ กำหนดแก้ไขประชาชนชาวไทยให้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่ดี หรือแก่นแท้ไว้โดยสถาปนาสภาวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้น เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2485 โดยคววมุ่งหมายจะให้เป็นส่วนปฏิวัติทางวัฒนธรรมดังกล่าว

สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ดำเนินงานก้าวหน้ามาด้วยดีวาระระยะหนึ่ง ต่อมา ระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา ประเทศไทยต้องถูกระดมกระเทือนในเหตุการณ์ของสงครามดังกล่าว ทำให้งานตามปรับปรุงสิ่งเสริมวัฒนธรรมต้องชะงักงัน กล่าวได้ว่าสงครามโลกครั้งที่สองนั้น วัตถุประสงค์ของประชาชนไทยเพื่อเอกราชและวัฒนธรรมของตนมาก แม้สงครามจะสิ้นสุดลงแล้วแต่หลังสงครามยังได้ก่อให้เกิดความนิยมโพธิธรรมและวัฒนธรรมแบบสากลทั่วโลก แต่ทางพิเศษชาติกับสงครามที่เกิดขึ้นจริงอยู่เป็นระลอกสงครามทางอาวุธหรือสงครามยิงระดมยิงแล้ว แต่ก็เกิดสงครามเสรีชนสู้กันและการรุกรานทางวัฒนธรรม ซึ่งสงครามแบบนี้เป็นอันร้ายไม่ย่อยกว่าสงครามทางอาวุธเท่าใดนัก เพราะเป็นสงครามที่รุกแรงยิ่ง และด้วยเหตุความเป็นชาติโดยไม่มีรัฐ ความเห็นของมนุษยนิยมตะวันตก เพราะวัฒนธรรมหรือมนุษยนิยม วัฒนธรรมมาเป็นเครื่องมือนำมาซึ่งสันติภาพของโลก จึงได้จัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ซึ่งเสริมและบรรเทาความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

พร้อมกันนั้นกรมการประถมศึกษาที่กรมเคยมีมา ซึ่งมีชื่อว่า บัณฑิตวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย และโรงเรียนประถมเป็นต้นก็มี การระงับสงคราม ก็จะเป็นโอกาสในการปรับปรุงของกรมการประถมศึกษาว่า วิชาการศึกษา และวิชาธรรม ว่า "เมื่อสงครามได้เริ่มลงจากวิชาของมนุษย์ จะเป็นการที่จะป้องกันสงครามจึงควรที่จะเริ่มจากวิชาของมนุษย์ เช่นเดียวกับ"

รัฐบาลในระยะนี้จึงได้ระงับการงานตามปรับปรุงแล้ว เดิมวิชาธรรมนั้นมีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก และเมื่อความรุ่งเรืองของประเทศชาติประจวบกับเขตแดนต่าง ๆ ทั้งกลางวันและกลางคืน จึงได้สถาปนากระทรวงวิชาธรรมขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2495 และแบ่งส่วนราชการโดยรวมหน่วยงานที่มีลักษณะเป็นเอกเทศซึ่งกันและกันขึ้นอยู่เป็นกิ่งก้านคือ กรมการวิชาธรรม กรมการศาสนา และกรมศิลปากร สำหรับศึกษาวิชาธรรมของชาตินั้น ได้มีอำนาจและหน้าที่เป็นหน่วยงานที่จะนำเอาวิชาธรรมเข้าสู่ประชาชนเด็กตลอดถึง เป็นการประสานกับช่วยกับกรมการวิชาธรรม กรมการศาสนา และกรมศิลปากร อย่างใกล้ชิด

ประเทศไทยได้มีสถาบันวิชาธรรมของชาตินี้ตั้งเมื่อปี ค.ศ. 2485 มาจนถึงปี ค.ศ. 2501 นี้เป็นเวลาได้ 16 ปี และเรามีบทบาทไกลน่านประเทศในทวีปเอเชียเข็มออก จากจากนั้นมาได้เกิดการปฏิวัติในปี ค.ศ. 2501 ภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อันเป็นเหตุให้คณะรัฐมนตรีรัฐบาลยุคใหม่ซึ่งมีคุณเล็ก สภาวิชาธรรมและ ชาติ และกระทรวงวิชาธรรม เป็นการยุบตามคำสั่งของ ชาติ สองแห่ง ในขณะที่ประเทศเกือบทั่วโลก ต่างกำลังจัดสร้างหรือตั้งสถาบันทางวิชาธรรมขึ้น นอกจากนั้น ยังอีกหลายประเทศต่าง ได้ส่งประมาณทางวิชาธรรมตามโครงการระยะยาว รวมทั้ง ในทางการทำวิจัยและความทดลองได้ ๆ ในปัจจุบันจะคงมีนักศึกษาทางวิชาธรรมรวมอยู่กลายเป็นส่วนใดก็ตามรวมความว่า วิชาธรรมเกือบจะแพร่กันไปจนเกือบทุกวงการไม่ว่าจะเป็นเวลาไทย ยูเนสโก หรือหน่วยงานใด ๆ ของรัฐก็มิอาจหลีกเลี่ยงวิชาธรรมรวมอยู่ด้วยทั้งสิ้น เหตุผลในการยุบสภาหนึ่งซึ่งอยู่ในไม่เป็นที่ระงับ นอกจากจะ ใตยปี ได้เป็นที่ใจความสั้น ๆ เป็นผลจากการกดดันของหรือสื่อต่างกันในทางการ เมืองนั้นเอง การยุบเลิกสถาบันทั้งสองแห่งในระยะนั้น

ได้รับการศึกษาจากแหล่งความรู้ทางโหราศาสตร์มองโลกหลายหลาย หลายทาง
เห็นจำนวนมาก แต่ก็หา เป็นคนไม่

การประกาศใช้ระบอบกฎหมายส่วนราชการ สำนักงานเลขาธิการ
รัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2501 เป็นผล
ให้ส่วนราชการ กระทรวง ทบวง กรม และกรมการวัดและมาตร ไปสังกัดในสำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2505 ได้มีการตั้งศูนย์รวมแบบสัง เสร็จวันธรรมมา ทยวัน
ให้อยู่ในความอุปการะของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานตั้งอยู่ที่คลองวัดธรรม
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ บริหารงานโดยคณะกรรมการอำนวยการศูนย์
รวมแบบสัง เสร็จวันธรรมมาไทย โดยมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานและกรรมการ
ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 กองวิชาธรรมคดีเดิมเคยตั้งคณะกรรมการอำนวยการ
ชุดใหม่ โดยมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานและกรรมการประกอบด้วย
กรรมการอื่น ๆ และบรรดามติของประ เภระระที่ออก 23 ฉบับ

และในปี พ.ศ. 2515 นี้ ได้เกิดการปฏิวัติโดยจอมพลถนอม กิตติขจร
มีการประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 217 ประกาศ ณ วันที่ 29 กันยายน 2525
ว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม หัวหน้าคณะปฏิวัติ มีคำสั่งให้กองวิชาธรรม
ไปสังกัดกรมศาสนา

หลังจากที่กองวิชาธรรม สังคัตกรรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการแล้ว
ได้มีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการศูนย์รวมแบบสัง เสร็จวันธรรมมาไทย ที่ประชุม
ลงมติให้ปรับปรุงคณะกรรมการชุดนี้ ให้นำเป็นกรณีเฉพาะกรณี โดยมี
อธิบดีกรมการศาสนา เป็นประธานและกรรมการ ประกอบด้วยกรรมการผู้แทน
25 คน

ในระยะต่อมาในปี พ.ศ. 2522 รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมนิรันดร
ได้ประกาศใช้ระบอบนิติบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัดและมาตร พ.ศ. 2522
ขึ้น ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 96 ตอนที่ 40 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2522

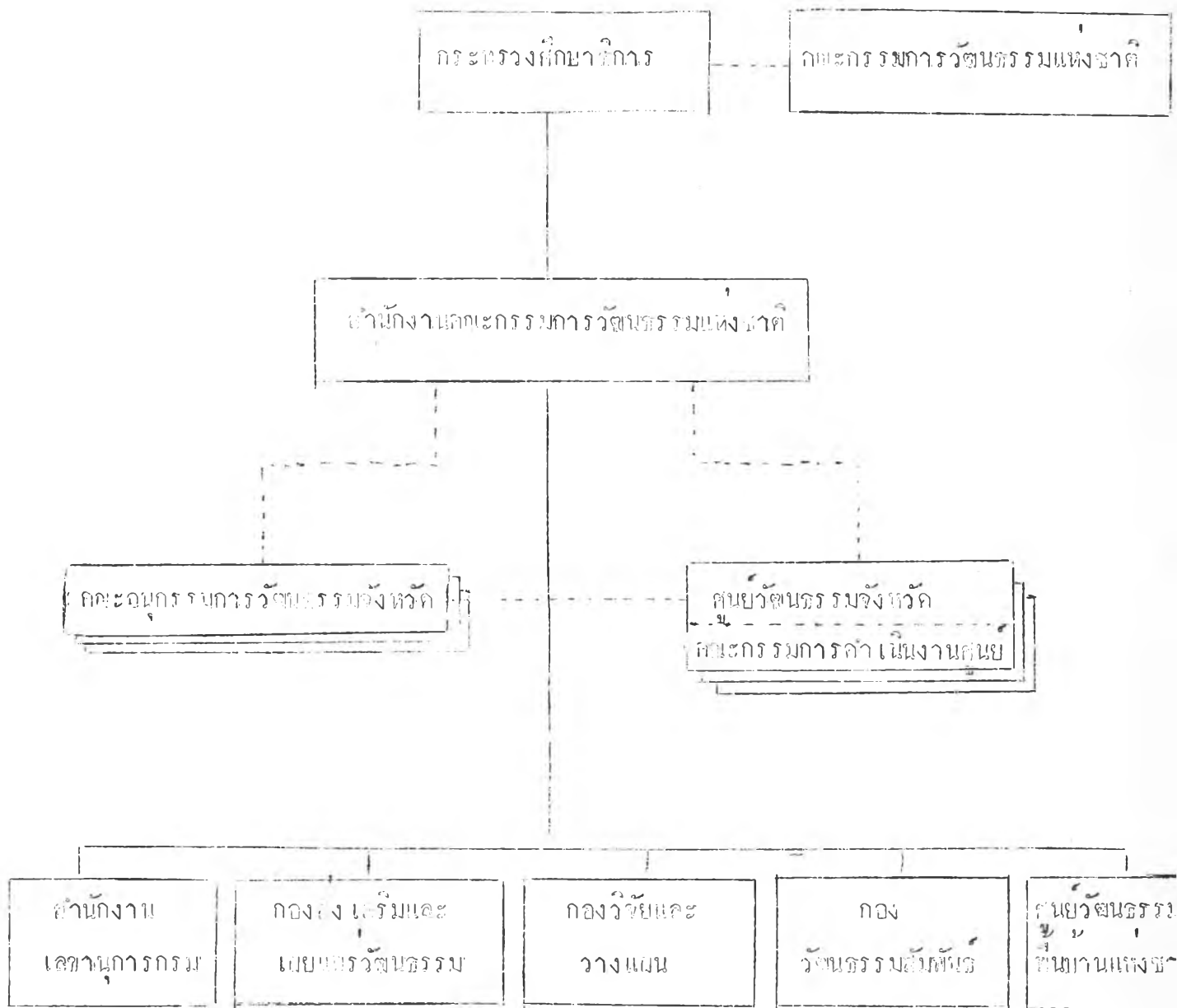
ให้มีคณะกรรมการวิจัยรวมแห่งชาติ ประกอบด้วย วิทยาลัยการกระทรวงศึกษาธิการ
เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธานฯ ปลัดทบวง
มหาวิทยาลัย อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมการศาสนา
อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนและประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ
และผู้บริหารของไม่เกิดมาโดย สังกัดรัฐมนตรีคนหนึ่ง เป็นกรรมการในคณะกรรมการ
คณะกรรมการวิจัยรวมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขาธิการ มีอำนาจและหน้าที่
ดังนี้ คือ

1. เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบายวิจัยรวมและการปรับปรุง
แก้ไข กฎหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี
2. วางแผนและประสานงานด้านวัฒนธรรมระหว่างส่วนราชการ
รัฐวิสาหกิจ และเอกชน
3. ส่งเสริมและออกทุนการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ
4. ค้นหา วิจัย กู้ยืม และนำร่องวิทยาวัฒนธรรมแห่งชาติ
5. กำกับ ควบคุม ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม
6. ศึกษาคณะ เสนอ รายงานด้านวัฒนธรรมกับต่างประเทศ
7. วิจารณ์ เสนอแนะ ข้อสังเกตงานสภาวัฒนธรรม ตามที่ ได้รับมอบหมาย
จากรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยรวมแห่งชาติ มีฐานะ เป็นกรม | ตั้ง
สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีคณะกรรมการวิจัยรวมแห่งชาติ เป็นที่ปรึกษาของ
นายกรัฐมนตรีและดำรงตำแหน่งด้านวัฒนธรรมแห่งชาติ มีอำนาจดังนี้ (เอกสาร เก็บร่าง
ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยรวมแห่งชาติ)

1. ปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
2. ศึกษาคณะวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม
วัฒนธรรมตลอดจนการป้องกันและแก้ไขป้ดหา เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ
3. จัดทำโครงการและแผนงานส่งเสริมและป้องกันเกี่ยวกับวัฒนธรรม
แห่งชาติ

4. จัดทำโครงการและแผนงาน "สองถิ่น" และแก้ไขข้อขัดข้องเกี่ยวกับวัฒนธรรม
แห่งชาติ
  5. ริเริ่มและเร่งรัดให้หมักโรงง เวิร์มและ แป้งเบรจวัฒนธรรมพืช เป็น
ประโยชน์ในการศึกษา เวิร์มศึกษา การ เมือง และสิ่งมีชีวิตต่าง ประเทศ
  6. เก็บรวบรวมสิ่งต่างภายในบ้านวัฒนธรรม ตลอดจนร่วมมือกับเอกชน
ในการฝึกอบรมและตั้งคณา
  7. ร่วมมือและประสานงานกับส่วนราชการวิจัยวิชาวัด และ เอกชนใน
การดำเนินการทางกฎหมาย เกี่ยวกับวัฒนธรรม
  8. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์
งานและกิจกรรม เกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติ
  9. เก็บรวบรวมและ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการแผนงานและนโยบาย
เกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติ และรายงานให้คณะกรรมการทราบ
  10. ปฏิบัติการอันมีความสำคัญแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของสำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- การบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ แบ่งออก เป็น
สอง และจัดตั้งหน่วยงานย่อยต่าง ๆ และส่วนภูมิภาค งานแผนปฏิบัติงาน

ที่มา : สรุปผลการดำเนินงานที่สำคัญปี 2528 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการวางแผนแห่งชาติ 2529, หน้า 3

ตอนที่ 3 นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติและแนวทางการรักษา ส่งเสริมและพัฒนา
วัฒนธรรมมรดกศักดิ์สิทธิ์ 2524

เนื่อง จากวัฒนธรรมไทย เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย เป็นรากฐานของการสร้างบรรพการความสามัคคีและความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งที่ยึดโยงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ และความภาคภูมิใจร่วมกันของชนไทย เป็นปัจจัยที่สนับสนุนชาติไทยให้เจริญก้าวหน้าในทางสังคม วัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ของตนเอง วัฒนธรรมและประเพณีชาติ สมควรต้องรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยอย่างจริงจังและกว้างขวาง เป็นไปตามนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติของราชอาณาจักรไทย ที่ระบุไว้ว่า "รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ทั้งวัฒนธรรมของชาติ" และเมื่อเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนร่วมกับรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างมีเป้าหมายตรงกัน และประสานสอดคล้องกัน คณะรัฐมนตรีจึงกำหนดนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ดังนี้ (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2524)

1. ส่งเสริมการบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทยทุกด้านให้เจริญด้วยการศึกษาค้นคว้า วิจัย ฟื้นฟู และรักษาวัฒนธรรมไทยให้บริสุทธิ์ วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือนำค้ำจุนสำหรับการแก้ปัญหาการก้าวเป็นวิบัติ การพัฒนาประเทศตามสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการป้องกันประเทศ ป้องกัน การทำลายวัฒนธรรมและศาสนา และทำนุบำรุงศาสนาไทยไว้ ตรี เมื่อเป็นหน้าที่ในการรักษาจิตใจประชาชน
2. แยกแยะวัฒนธรรมไทยทุกด้านนำไปสู่ประโยชน์อันถึงขั้นปฏิบัติได้ แพร่หลายยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความมั่งคั่ง ความเข้าใจ กระทั่งถึงความสำคัญต่อวัฒนธรรมที่มีคือเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรี ความสามัคคี และความมั่นคงของชาติ ตลอดจนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ
3. ส่งเสริมวัฒนธรรมบ้านและวัฒนธรรมของชุมชนให้เจริญขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่าและยอมรับวัฒนธรรมของตนซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขในชาติ และมีความรัก ห่วงอาทร วัฒนธรรมไทยยิ่งขึ้น

4. สหประชาชาติ เติบโตขึ้นจากการรวมตัวกันของวัฒนธรรมจากต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างภาคีร่วมตั้งทั่วโลก เดิมทีวัฒนธรรมของทางภาคใต้เคยแพร่เข้ามาในประเทศไทยหรือผลจากการติดต่อสัมพันธ์กัน โดยนำมากำหนดปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย และมีความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

5. สหประชาชาติ เติบโตขึ้นจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ที่ล้วนเป็นงานทางด้านวัฒนธรรมโดยประสานงานกันโดยทางภาคี โดยการประชุมระหว่างทางจากภาคีรัฐและภาคีเอกชน เพื่อรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของประชาชน ตลอดจนรวมกันแก้ไขปัญหาด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยอย่างมั่นคง

และเนื่องจากสังคมไทยปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุก ๆ ด้าน จึงมีผลต่อทั้งด้านวิถีชีวิตของประชาชนและวิถีชีวิตของหน่วยงานราชการซึ่งเกิดขึ้นเป็นปริมาณที่ระบอบไฮโซไฮโลโดยมาก ดังนั้นเพื่อให้สังคมไทยดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และรักษาแบบแผนการดำเนินวิถีชีวิตอันดีของชาติและความปลอดภัยของประชาชนในสังคม ทั้งศาสนา ศาสนาและพิธีกรรม จึงได้ประกาศนโยบายทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พุทธศักราช 2529 ตามนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นนโยบายระยะยาวของชาติ สำหรับหน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาชน จะได้ออกผลเป็นผลดีในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมร่วมกัน (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2529)

หมวด ๓ ความหมาย ธรรมชาติ และความสำคัญของวัฒนธรรม

1.1 วัฒนธรรมใช้วิถีการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนการปฏิบัติ ปฏิบัติและดำรงอยู่ของวิถีชีวิตอันดีโดย เกษตรกรรมต่าง ๆ พืชสวน ปศุสัตว์ และวิถีชีวิตที่สามารถเข้าใจ และถ่ายทอดร่วมกัน ดังนั้น วัฒนธรรมไทยคือ วิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม เลือกสรร ปรับปรุง แก้ไข จนกลั่นกรองเป็นวิถีชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและได้เป็นเครื่องมือนำหรือเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขวิถีชีวิตในสังคม

1.2 วัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้ร่วมกัน เป็นแนวเดียวกัน
อย่างต่อเนื่องของวิถีชีวิตในสังคม มีการติดต่อเป็นเครือข่าย สังคมต่อกันมาในอดีต
หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นมา หรืออาจรับเอาสิ่งที่ยอมรับมาจาก
สังคมอื่น ทั้งบุคคลจากสมาชิกของวัฒนธรรม และยึดถือเป็นแบบแผนประยุกต์ใช้ร่วมกัน
ชอบคิดว่า เป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น

1.3 วัฒนธรรมของเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมี
การประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและล่องหนองความหลงการ
ของสังคมก็คิดว่า ขอบข่ายของสมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และนำมาใช้แก้ไข
วัฒนธรรมเดิม การจะรักษาวัฒนธรรมเดิมไว้ จึงต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือ
พัฒนาวัฒนธรรมใหม่ให้เหมาะสมกับประสิทธิภาพความทันสมัย

1.4 วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนในสังคมนั้นๆ ย่อมมีเนื้อหา รูปแบบ
ลักษณะ และพบต่างหากกันไป หากความแตกต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดผลเสียหาย
ต่อสังคมโดยรวม หากไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งไม่ก่อการเริ่มรบพุ่งวัฒนธรรมของกัน
และกัน ชาติ ความแตกต่าง เป็นเป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม

1.5 วัฒนธรรมอาจวางนัยได้เป็นหลายประเภท เช่น วัฒนธรรมประจำชาติ
วัฒนธรรมภาค และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบความนึกและวิถีประสงค์
ในการประยุกต์ใช้ของบุคคลในการจัดพฤติกรรมของวัฒนธรรมเพื่อความสะดวกใน
การถือความและการประสานงาน ซึ่ง เป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตวัฒนธรรม

1.6 วัฒนธรรมเป็นทั้ง กระบวนการและ เครื่องมือสร้างเรื่องราว เริ่มความสามัคคี
กลมเกลียว และความเข้าใจกันอันเหมาะสม วัฒนธรรมช่วยผลักดันให้คนประยุกต์
วิถี ปฏิบัติธรรม และรวบรวมที่จะเกิดชีวิตร่วมกันเป็นแบบแผนเดียวกันทั้งนี้ หลากหลายและ
นานตกร

1.7 วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือและเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม
กับสภาพแวดล้อม จึงถือว่าวัฒนธรรมเป็น ปัจจัยในการประคองวัฒนธรรม สังคม
จึงอาจจะช่วยป้องกันและแก้ไข้ขาด ตลอดจนคุ้มครองเสถียรของวัฒนธรรมของสมาชิก
และของสังคมได้

1.8 วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะ เศรษฐกิจ ชาติ หรือประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งมีความภูมิใจและเป็นภาคีมีความรู้สึก เป็นพวกเดียวกัน อันจะทำให้เกิด ความรักความสามัคคีกัน และจะส่งผลต่อการรวมตัวของบุคคลและสังคมนั้นให้ มุ่งหน้า

หมวด แนวทางในการรักษา ส่ง เสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

การกำหนดเป้าหมายวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมให้ก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ

2.1 การส่งเสริมให้มีการวางแบบวัฒนธรรม ทั้ง เป็นายระยะยาว อยระยะสั้น อยระยะต้นชาติ และแผนระยะกลางถึง เวลามาโยกกันอย่าง เป็นระบบ

2.2 การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประสานงานและระดมสรรพกำลัง ทรัพยากร เพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน และ ระหวางประเทศ

2.3 ในการวางแผนพัฒนาวัฒนธรรมทุกระดับ ให้ถือว่า วัฒนธรรมเป็น หนึ่งเกิดสำคัญของ การประจักษ์ปฏิบัติ และการกำหนดวิถีของ ประชาชน เป็น เรื่องสำคัญ ึ่งในระนาบที่ เป็นพื้นฐานและเป็นแนวทาง ในการพัฒนาวัฒนธรรมยุคใหม่

2.4 ในการวางแผนพัฒนาวัฒนธรรมไม่ว่ากลุ่ย่อยแต่ เฉพาะการหาแนวทาง ศึกษามรดกทางวัฒนธรรมเชิงอยาง ละเอียด การศึกษาและ ให้ความสำคัญ ความเข้าใจ ความตระหนักในค่าของวัฒนธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค และมุกุศลภาพวิถีที่ เหมาะสมกับยุคสมัยก็ เป็น ึ่งจำเป็น

หมวด เรื่อง ทดลว้หน้าวัฒนธรรมไทย

ในการพัฒนาวัฒนธรรมทั้งภายในและ ึ่งไป นี้ความต้องการ เน้นหนัก เป็น ึ่งเรื่องที่จะให้ชนชาติในสังคมไทยมีความ ึ่งและความเข้าใจและการประจักษ์ปฏิบัติที่ถูกต้อง ึ่งงานเป็น เรื่องวัฒนธรรมประจำชาติ โดยส่วนรวมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่องต่อไป

3.1 การเลี้ยงดูอบรมเด็กในครอบครัว ความสามัคคีระหวางบุคคลของ สมภักดีในครอบครัว สมภักดีในสังคม และภนตางชาติ

3.2 การทำงาน การประกอบอาชีพ และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3.3 ความสะอาด สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม อาหาร โภชนาการ และบริการสุขภาพ

3.4 ภาษาไทย การสื่อความ และวรรณกรรม

3.5 การบันเทิง การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสุขภาพจิต

3.6 การอนุรักษ์และรักษามรดกทางวัฒนธรรมทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ

เช่น ศิลปกรรมตามประเพณีการกรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม วรรณกรรม ธรรมเนียมปฏิบัติ อนุสรณ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งประวัติศาสตร์ ความผูกพันอันแน่นแฟ้น ความมีน้ำใจ

3.7 การรักษามรดกศิลปะ ภูมิปัญญา และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย ในอนุชนโลก

3.8 การสร้างสรรค์และการแสวงหาความรู้ ความเจริญรุ่งเรืองทางวิชาการและถ่ายทอดวัฒนธรรมตลอดคองกับสังคมไทย

3.9 สถานภาพประชาชาติ ศาสนา ศักดิ์ศรีในประเทศไทย ประชาธิปไตย วิถีชีวิต วัฒนธรรมนิยมประเทศไทย ค่านิยม และความเป็นไทย

3.10 สถานการณ์ศรัทธา การเมือง การปกครอง อุทกภัย และความมั่นคงของชาติ

หมวด วิชาการในการรักษา ส่ง เสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

การรักษา ส่ง เสริม และพัฒนาวัฒนธรรมมีหลายรูปแบบ อาทิชีวิตคือเป็นคือ

4.1 การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม คือการจัดกิจกรรมหรือทำ เป็นการทำใหม่ การริเริ่มสร้างสรรค์แบบ เปิด การประเพณี อนุรักษ์ การวิจัย และการพัฒนาทางวัฒนธรรม

4.2 การส่งเสริมและสนับสนุน คือการจัดกิจกรรมหรือทำ เป็นการทำใหม่ ที่ช่วยใ้เกิด วิชาการ นวัตกรรม หรือผู้ประกอบการทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งชั้น เช่น การจัดงบประมาณสนับสนุน การจัดกิจกรรมวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ การยกย่อง เชิดชู เกียรติ และการอุปถัมภ์ศิลปิน นักประพันธ์ศิลปิน และบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม

4.3 การวางแผนระยะการประสานงานกับธุรกิจ การจัดการกิจกรรม หรือดำเนินการ
แนวทางการบริหารไม่ประสานงานทางสังคมในทุกประเภท เช่น การจัดการเชิงเอกสาร แผน
การวิเคราะห์การดำเนินงานและวิสัย การวิสัยทัศน์ระยะยาว (1) แนวทางการ
วัฒนธรรม

4.4 การจัดการทางวัฒนธรรม คือการจัดการกิจกรรมหรือดำเนินการ
เพื่อในประชาชนโดยโอกาสสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ในที่มีความสอดคล้อง ความน่าเชื่อถือ
และการประ วัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์ ผลตอบแทน การจัดการทาง แนวทางวัฒนธรรม
การบริหารของ มูล การจัดการขององค์กร การบริหารจัดการทีมงานหรือ
วัฒนธรรมตามเทศกาลและวันหยุดเพิ่มเติม ประเด็น ผลกระทบกิจกรรมที่มีผลสามารถ
ในประชาชนในโครงการต่าง ๆ เหล่านี้

4.5 การยอมรับ ค่าใช้จ่าย และ วัฒนธรรม คือการจัดการกิจกรรมหรือ
ดำเนินการ เพื่อการศึกษารวมถึงทางวัฒนธรรมที่โดยสัมพันธ์ต่อมาจากอดีต
แนวทางอย่างกว้างไม่ไปประโยชน์ไปจุดมุ่งเน้นความ เป็น ไปรอดสถาน ไปรอดวัตถุประสงค์
ของไปรอดและประสิทธิภาพ ไปรอดอันเป็นประโยชน์ในการศึกษาและอาหารของรอย
ของความสำเร็จทางวัฒนธรรมในอดีต รวมไปถึงการถึงวัฒนธรรม วิถีปฏิบัติ
และสถานการณ์ (1) อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

4.6 การเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม คือการจัด
กิจกรรมหรือดำเนินการที่ประชาชนส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดโดยมีโอกาสมีส่วนร่วมในการ
แสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การจัดการ และการดำเนินการทางวัฒนธรรม
ที่สอดคล้องมีส่วนร่วมในการประสิทธิผลเชิงพาณิชย์ ผลตอบแทน วัฒนธรรม และการ
ส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรม

4.7 การเสริมสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง คือการจัดการ
กิจกรรมหรือดำเนินการที่ (1) ทางวัฒนธรรมที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมี
การยอมรับวัฒนธรรมของวัฒนธรรมอื่นของสังคม หนึ่งภาคต่าง ๆ ซึ่งก็แตกต่างกัน
หนึ่ง เมื่อ เป็นการจัดการหรือลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมเหล่านี้ ในการ
เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจนี้ นอกจากการในทุกกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถ

ในรัชสมัยของกษัตริย์และกษัตริย์ราชินี โดยรวมไปตั้งการ เปิดโอกาสให้บุคคลหรือประชาชน
มีสิทธิเสรีภาพในการประพฤติปฏิบัติตามแนวทางวัฒนธรรมที่กลมกลืนกันได้ เลือกสรร
แล้วหากการประพฤติปฏิบัตินั้นไม่เป็นผิด เป็นภัยหรือกระทบกระเทือนความมั่นคงของ
สังคมไทยโดยรวม

4.8 การจัดการศึกษา เพื่อวัฒนธรรม คือการจัดกิจกรรมและดำเนินการ
เพื่อพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถจนออก เช่นในได้ คือความใฝ่อย่างมีประสิทธิภาพ
เช่น การลดอัตราการโง่เขลาหนังสือ การบริหารการศึกษาอย่างทั่วถึง การจัดเนื้อหา
ทางวัฒนธรรมในหลักสูตร การเรียนการสอนโดยตรงและโดยอ้อม การเตรียมและ
อำนวยความสะดวกโดยจัดการศึกษา เมื่อมีครอบครัวนักเรียน นักวิชาการ สื่อพิมพ์ และนักเขียน
นักศึกษาค้นคว้าวิธีการในระบบและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งการ จัดกิจกรรมทางศิลปะ
ทุกแขนง สำหรับเด็กและเยาวชน

4.9 การปรับปรุงวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตประจำวัน คือการรื้อฟื้นธรรมเนียม
ดำเนินการในการปรับปรุงชุมชน สังคมภายใน และสิ่งแวดล้อม แหล่งอำนาจความสะอาด
และสาธารณูปโภค รวมทั้งการบริการอนามัย การเก็บขยะสิ่งคั่งค้างและสิ่งไม่พึงใจ
ในชีวิตประจำวันให้หมดไปจากชุมชน การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งสกปรกเป็น การทำงาน
ในโรงงาน ในเรือ กว๊านน้ำจืด แหล่งชุมชนที่สาธารณะต่าง ๆ ให้เรียบร้อยสะอาด
สวยงามและมีความแข็งแรงหรือทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

4.10 การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ คือการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการ
ให้ประชาชนมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เด่นของชนคณะ
และสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรักชาติไทยประดุจดังรักชาติอย่างถูกต้อง
สอดคล้องกับลักษณะเด่น อันเป็น เอกลักษณ์ของ หมู่คณะและของ ประเทศ

4.11 การสร้างวินัยคุณธรรมและมาตรฐานของวัฒนธรรม คือการจัด
กิจกรรมหรือดำเนินการให้ประชาชนรักษา วินัยคุณธรรมและมาตรฐานของความดีงาม
ทางวัฒนธรรม ควบคุมการจัดประกวดการแข่งขัน และกิจกรรมอื่น ๆ รวมทั้งการ
ป้องกันไม่ให้ความดีงาม เหล่านั้นถูกย่ำยีทำลาย

4.12 การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ คือ การจัดกิจกรรมหรือคำ เป็นการและเปลี่ยนวัฒนธรรมกันนานาประเทศ การศึกษา ภาษาและวรรณกรรมของต่างชาติ การศึกษาภาษาไทยและวรรณกรรมของชนเฝ้าไทยในประเทศต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนกิจกรรมและบุคลากรทางวัฒนธรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว และการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ การสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยวัฒนธรรมของชาติอื่น เพื่อให้ตระหนักถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างกับของไทย โดยหวังผลสำคัญ ในการสร้างอรรถกถาใหม่ที่มีคุณค่าในสังคมไทยและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาติ

หมวด ๑ องค์กรและร วมงานในการพัฒนาวัฒนธรรม

การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นการระดมทุนของ ประชาชนทุกคน รวมทั้ง องค์กรของรัฐและองค์กรของ เอกชน

5.1 องค์กรของรัฐ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบของงานวัฒนธรรมของชาติโดยตรง ในระดับกระทรวง คือ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย และทบวงมหาวิทยาลัย ในระดับกรมคือ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร และกรมการศาสนา ส่วนหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ นั้น ด้ดำเนินงาน วัฒนธรรมเป็นหน้าที่โดยอ้อมกว่าหนึ่ง ความ

5.2 องค์กรของ เอกชนมีหน้าที่รับผิดชอบงานวัฒนธรรมของ ชาติคือ มติชนีสมาคม ศาสนสถาน และบริษัทร่าง รานทั้ง หลายทั้ง สัมกรที่มีโอกาสให้ความร่วมมือสนับสนุนแก่ตามกำลังความสามารถ

5.3 องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานวัฒนธรรม ทั้งปวงมี อย่าง มีระบบและหลัก เนืองกัน โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการจัดทำนโยบาย แผนออกกระทรวง และประสานการ ปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ตามแนวทาง แห่งพระราชบัญญัติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2522 และกฎหมายอื่น ๆ ที่โลกำหนดไว้ หากมีการ เปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติดังกล่าว ก็ให้ร่วมกับหน่วยงานอื่นจัดทำแบบที่ เสนอนั้น หรือความตจะกำหนดฉบับใหม่

5.4 องค์การทั้งหลายที่คอยจูนกลไกการดำเนินงานวัฒนธรรม ควรได้รับการพัฒนา เพื่อให้มีขีดความสามารถและประสิทธิภาพ เหมาะสมกับกาลสมัยและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ตอนที่ 4 การดำเนินงานวัฒนธรรมและปัญหาของการดำเนินงานวัฒนธรรม

การดำเนินงานวัฒนธรรม

การดำเนินงานวัฒนธรรมในแต่ละสังคม แท้จริงนั้น เป็นหน้าที่ของ ทดถกน และทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับประเทศไทยเวลานี้ วัฒนธรรมแห่งชาติแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดไว้ว่า รัฐพึงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งหมายความว่า นอกจากประชาชนชาวไทยและหน่วยงานทั้งหลายจะได้รับการส่งเสริมการดำเนินงานวัฒนธรรมแล้ว รัฐเองก็มีหน้าที่ที่จะต้องรักษาวัฒนธรรมของชาติไปพร้อม ๆ กับประชาชนด้วย นั่นคือทุก ๆ กระทรวง ทบวง กรม จะต้องพิจารณาหรือปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาวัฒนธรรมของชาติ

ปัจจุบันนี้หน่วยงานของรัฐและเอกชนรวมกันดำเนินงานวัฒนธรรมอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งรวมทั้งหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงและโดยอ้อม หน่วยงานที่ปฏิบัติโดยอ้อมโดยตรงด้านวัฒนธรรม ก็คือกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน่วยงานระดับกรมดำเนินงานวัฒนธรรมถึง 3 กรม คือสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร และกรมการศาสนา นอกจากกรมอื่น ๆ อีก 11 กรม ก็ดำเนินงานวัฒนธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องของอิกด้วย เพราะกระทรวงศึกษาธิการ ถือว่าการศึกษานับคือกระบวนการถ่ายทอดและธำรงสืบทอดวัฒนธรรม หน่วยงานอื่น ที่ถือว่ามีส่วนเกี่ยวข้องก็ วัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย และทบวงมหาวิทยาลัย สำหรับสำนักงานนายกรัฐมนตรีนั้น หน่วยงานที่ถือสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

และมีกองกลาง ของ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่เป็นสำนักงาน
เลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมและวัฒนธรรมแห่งชาติ สำหรับ
หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้นโดยแก มุขมนตรี และสมาชิกตลอด
ทั้งหน่วยงานเอกชน วิชาอาราม อีกเป็นจำนวนมาก

หน้าที่และภารกิจหลักของหน่วยงานวัฒนธรรมไทยทรง

1. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติ
หน้าที่ตามพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2522
หน้าที่และภารกิจหลักคือการดำเนินงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้นหลาย
ซึ่ง เกี่ยวข้องเรื่อง นโยบาย วางแผน ส่งเสริม ประธานงาน และติดตามการดำเนิน
งานวัฒนธรรมทั้งประเทศ จึง เป็นเสมือนหน่วย เสนาธิการทางวัฒนธรรม ไปให้ เป็น
หน่วยปฏิบัติการทางวัฒนธรรม ดังนั้น โครงการต่าง ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ ดำเนินการนั้น จึง เป็นโครงการในเชิงนโยบายวางแผน ส่งเสริม
ประสานงาน และติดตามผลทั้งสิ้น และถ้าจะมีพิเศษบางทีโดยโครงการในลักษณะ
ริเริ่ม หรือทดลอง เท่านั้น
2. กรมศิลปากร เป็นหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ที่ระดับภูมิภาคในการมรดก
รักษา ส่งเสริม เผยแพร่ศิลปวิทยาการ และวัฒนธรรมของชาติในทางศิลปกรรม
วรรณกรรม การศึกษาชนบทโบราณคดีและประวัติศาสตร์ การจดหมายเหตุแห่งชาติ
และมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาบูรณะโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ
ของชาติ
3. กรมการศาสนา เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศาสนา
และวัฒนธรรมและเป็นสำนัก เสนาธิการมหาเถรสมาคม ตามพระราชบัญญัติสงฆ์
พ.ศ. 2505 จึงมีหน้าที่หลักที่นำผู้ทรง และส่งเสริมเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาให้ถาวร
มั่นคง ทำหน้าที่สำนักงาน เสนาธิการมหาเถรสมาคมในการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็น
ไปโดยเรียบร้อย ตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่ง และมติของ
มหาเถรสมาคมจรรยาบรรณปฏิบัติกับคณะสงฆ์ไทย เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

เกี่ยวกับการดำรงชีพ การค้า การบริการ ขยายตัว ขยายโอกาส การกระจายอำนาจและจัดการ
ศาลชั้นสมัชชากลาง เมื่อเริ่มมีทรัพย์สินของระบอบทรราช เช่น เจ้าหน้าที่ยกดำเนินการ
เกี่ยวกับศาลชั้นสมัชชาของวิสามัญกรรมาธิการชั้นนิคม และอำนวยการควบคุมการกระจาย
ต่าง ๆ ในประเทศและการวิจัยศึกษา นักศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน

4. สำนักงานบริหารงาน เอกอัครราชทูต เป็นหน่วยงานระดับกอง
ในสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่และภารกิจหลัก เกี่ยวกับการดำรงรักษา เอกอัครราชทูต
ในเรื่อง ความเป็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประเทศไทย และดำเนินงานของ
คณะกรรมการ เจริญสร้าง เอกอัครราชทูต ซึ่งรัฐบาลแต่งตั้งให้มีข้าราชการแต่งตั้ง
เป็นหัวหน้า ๆ ไป หากรัฐบาลชุดใดไม่แต่งตั้งคณะกรรมการคณะนี้ สำนักงานก็ไม่ต้อง
ปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ผลงานของสำนักงานจึง เป็นผลงานของคณะกรรมการซึ่งมีผลออกมา
เป็นเอกสาร ซึ่งพิมพ์ เผยแพร่ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

5. คณะกรรมการส่งเสริมศีลธรรม และวินัยแห่งชาติ คณะกรรมการชุดนี้
อาศัยกองกลาง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเลขานุการ มีภารกิจ เกี่ยว
กับการกำหนดและเสนอนโยบายในการส่งเสริม ศีลธรรม จริยธรรมและวินัย โดยเจาะ
วินัยในวงสังคมและกิจการของประชาชน ซึ่งเสนอแนะ กำหนดให้เป็นนโยบายนั้น
มีเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเรื่อง ๆ และ มีหัวหน้า ๆ ไป มีภารกิจคล้าย ๆ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการชุดนี้สามารถ
แทรกซึมโดยรัฐบาลชุดสมัยใด เช่น เกี่ยวกับการส่งเสริมงาน เจริญสร้าง เอกอัครราชทูต
หากรัฐบาลสมัยใดไม่แต่งตั้ง คณะกรรมการชุดนี้ก็ไม่โดยปริยาย

การวิเคราะห์สภาพการณ์วัฒนธรรม

ผลการวิเคราะห์สภาพการณ์วัฒนธรรม มีรายละเอียดโดยสังเขป คือ

1. นโยบาย ขณะนั้นนโยบายอยู่มาก ทั้งระดับชาติ ระดับกระทรวง
และนโยบายปฏิบัติระดับกรม โลก นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ นโยบายวัฒนธรรม
ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 นโยบายวัฒนธรรมของกระทรวง
ศึกษาธิการ นโยบายหน่วยงานทั่วหลาย และนโยบายปฏิบัติของกรมศึกษาธิการ

กรมการศาสนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมอื่น ๆ ใน
กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากรม ซึ่งทำให้
มอง เห็นว่า หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด่วนแล้วแต่มีนโยบาย เกี่ยวกับ
วัฒนธรรมของชาติอยู่ด้วย สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ปรากฏว่า กระทรวงมหาดไทย
รัฐวิสาหกิจ สำนักนายกรัฐมนตรี ตลอดทั้งภาค เอกชน อันใดแก่ ศูนย์วัฒนธรรม
สถาบันวัฒนธรรมและมูลนิธิ สมาคม ทางก็มีนโยบายวัฒนธรรมของตนเอง

ปัจจุบันนโยบายมีอยู่อย่างกระจัดกระจาย ในหลาย เรื่องและหลายระดับ
แต่เมื่อพิจารณาความสอดคล้องหรือความขัดแย้งของนโยบายส่วนนี้ และแล้วพบว่า
นโยบายเหล่านั้นไม่มีความสอดคล้องกันเลย นโยบายส่วนมากมีความสอดคล้องกัน
ในเนื้อหาสาระ แต่มีการอนุรักษ์หรือการรักษาของ เก้าในแง่กมที่เปลี่ยนแปลงไป
เสียส่วนมาก ซึ่งการต่างหน่วย ต่าง มีทิศทางและจุดยืนที่ไม่ตรงกัน จึงมอง เห็น
ได้ว่าทางหน่วยงานมีอิสระไม่ใ้แก่การประสานงานกันมากนัก

การมีนโยบายอยู่มากมายดังกล่าวแล้ว ทำให้การดำเนินงานด้านวัฒนธรรม
ไม่อยู่ในกรอบและทิศทางเดียวกัน ไม่มีพลังในการผลักดันให้เกิดผลด้านวัฒนธรรม
อยู่อย่าง เคนซัด เปรียบเสมือนการบรรเลง เพลงหลาย เพลง และหลายทำนอง
พร้อม ๆ กัน ยากแก่การบริหารที่จะดำเนินงานอย่างมีความหมายมีผลต่อประเทศชาติ
อย่างชัด เจน สำ เหตุของมีอยู่เช่นนี้ เนื่อง มาจากบทบาทของหน่วยงานกลาง คือ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ยังไม่เป็นที่ทราบและยังไม่เป็นที่ยอมรับ
อย่าง เต็มที่ประการหนึ่ง และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติยังไม่ได
ดำเนินการ เกี่ยวกับ เรื่อง น้อย่างจริงจังอีกประการหนึ่ง นอกจากนี้การที่หน่วยงานและ
องค์กร ings หลาย มีความรู้สึกจำเป็นที่จะต้อง ดำเนินการภายในของชายและขอบ เขต
ความรับผิดชอบของหน่วยงาน จึงต้องมีนโยบายขึ้นเป็นกรอบ และทิศทางตามปรัชญา
และความคิดเห็นของหน่วยงานนั้น ๆ เสียเอง วัตถุประสงค์ปัจจุบันและปัญหา เกี่ยวกับ
การประสานงานวัฒนธรรมในกานนโยบาย

2. แผนและแผนงานวัฒนธรรม การศึกษาและวิเคราะห์ เรื่องแผนและ
แผนงาน ทั้งแผนงานหลักและแผนงานย่อยด้านวัฒนธรรมพบว่า นอกจากกระทรวง
ศึกษาธิการแล้ว มีแผนงานวัฒนธรรมอยู่ในสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย

กระทรวงอุตสาหกรรม พวงมหาวิทยาลัย รัฐวิสาหกิจ และส่วนราชการที่ไม่สังกัด
สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง เช่น ราชบัณฑิตยสถาน สำนักราชเขาดิจการ
และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น แผนและแผนงานวัฒนธรรมเหล่านี้ เป็นไป
ตามนโยบายวัฒนธรรมของหน่วยงานนั้นๆ เป็นแผนที่สนองนโยบายอื่น ๆ ของ
หน่วยงานนั้น ๆ บาง ครั้งนั้น เรื่องแผนและแผนงานด้านวัฒนธรรม ที่ผุ่อยู่จึง เป็น
ลักษณะของแผนที่กระจาย กระจุกกระจาย เป็นอิสระ แยกกันในทำนอง เกี่ยวกันกับนโยบายวัฒนธรรม
ดังกล่าวมาแล้ว

สืบ เนื่องจากการมีนโยบายมากมายและหลากหลายดังกล่าว หน่วยงานที่
กำหนดงานด้านวัฒนธรรมจำเป็นจะต้องมีแผนงานและโครงการ สอนนโยบายที่
กำหนดไว้ เมื่อนโยบายไม่เหมือนกัน แผนงานและโครงการ จึงมีมากมายแตกต่างกัน
กันไปควม ในการพิจารณาแผนงานและโครงการ จะมอง เห็นแผนงานและโครงการ
ที่ซ้ำซ้อน และคล้ายคลึงกันอยู่มาก เพียงแต่อาจต่างหน่วยต่าง ทรายและไม่ประสานกัน
แต่ในขณะ เดียวกันก็จะพบว่า มีนโยบายหลาย ๆ นโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่มี
แผนงานและโครงการโครงการ จึง เป็นนโยบายที่เกือบล่องลอยไร้ความหมาย ว่าควร
แผนแม่บทด้านวัฒนธรรมแท้ เพียง มีแผนศึกษา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5
เป็นครั้งแรก แผนการกำหนดแผนนี้ ยัง ไม่ค่อยมีประโยชน์ที่มากนัก เพราะ เป็นแผน
แรกขาดข้อมูล และขาดความถูกต้องใจ เกี่ยวกับระแวงวัฒนธรรมมาก ครั้งนั้น
หากจะพิจารณาหาว่า เหตุของปัญหาที่จะพบในดวง เวลาที่ผ่านมา ยัง ไม่มีการศึกษา
และก่อ เรมเกี่ยวกับการวางแผนวัฒนธรรม แม้กรมไทยมาก่อนและประกอบกับในวง
การศึกษาระ ประเทศที่ตามมากการวางแผนวัฒนธรรมเป็น เรื่องปกติ และไม่ถือเป็น เรื่อง
การศึกษาดังกล่าว และว่า เป็น จึง ไม่ม ี แผนงานหรือโครงการที่มีเนื้อหาที่
ต่อการพัฒนาประเทศภาค นี้คือ ปัญหา เกี่ยวกับการขาดการประสานงานใน เรื่องของ
แผนและแผนงาน

3. คณะกรรมการและอนุกรรมการ ด้านวัฒนธรรม ในทำนอง
เดียวกันกับ เรื่องนโยบาย และแผนงานด้านวัฒนธรรม คณะบุคคลอันหมายถึง คณะ
กรรมการและคณะอนุกรรมการ ทั้งแห่งทั้งตามกฎหมายและแห่งทั้ง โดยนโยบาย

ของ คณะกรรมการวัฒนธรรมมีอยู่มากในระดัชชาติที่ซึ่ง เกิดใ้กร่ดกั้มณะกรรมการ
 เดกคัษยรแห่งชาติ คณะกรรมการเง เสรีภาพวัฒนธรรม และวชิยแห่งชาติ และ
 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในเขตละณะกรรมการ เหล่านี้มีจำนวนอนุกรรมการ
 และอนุกรรมการ เฉพาะกัจอกมาก นอกจากยังมีคณะกรรมการระดับกระทรวงที่
 รัฐมนตรีแต่งตั้ง อัยอกกว่านวนไม่หมอย และด่าจะเ็นการด่าถึงคณะกรรรมการและ
 อนุกรรมการ ึ่งแห่งง โดยมูลนิธิสมาคม และองค์การระหว่างกัจ และ เอกชนอื่น ๆ
 และจะมีผลคความวัฒนธรรมนี้ไม่วาน

การมีคณะเลกคหรือการมีคณะกรรมการ อนุกรรมการ เป็นจำนวนมาก เป็น
 เรื่องดี หากพิจารณาในแง่ปริมาณและการลงขันกันทำงานนั้น เป็นสิ่งดีประโยชน์
 หากเป็นการลงขันอย่างประเทยและไม่ว่าง อหรืออั้งการวิ ญญปฏิภมกตบ เกยวหรือ
 หน่วยงานเกยว เ็นในแง่คุณภาพและประสิทธิภานัน และหากเลกโดยเอกาใน ระดับสูง
 อาจระกอให้เกิด ใ้พหอยู่าง กดวาคือ การมีคณะเลกคหรือคณะกรรมการวัฒนธรรม
 ระดับชาติอยู่มาก เป็นใ้ยกถำพถนใ้โยภายและพิศทางการค้ เ็นงานวัฒนธรรม
 ฝ่ายปฏิภมคัจะเ็นความหมายของสมภว เพราะไม่ม่ใ้จวจะคองพองนโยบายของกรมค
 คณะใ้กอยางไรกันั้น คณะการตลยส่นองทุก ๆ นโยบายของ คณะละก็ เป็นการพิคองทำ
 ภกรคัจมากมมาย และด่าจะม่ประสภคความว้เร็วจคองยงใ้ค นอกจากนั ใน
 คณะอนุกรรมการที่ง เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ความควมว้ เป็นของกรรรมการระดับชาติ
 นี้ ก็คองเ็นความหมายใ้ควย เพราะว้กุลคคห้ความปรและความว้ใจทางคาน
 วัฒนธรรมนี้ ในขณะนัม่ไม่มากนัก ึ่งคอง เสี่ยสละ เวลาไปรวมงานกันหลาย ๆ คณะ
 จนม่ม่ เวลาที่จะคัภษา เรื่องใ้คอยางลัคคั ึ่งยงคอในวงที่ เกยวกับการปฏิภมคั ความภค
 คณะกรรรมการและอนุกรรรมการนั้น หากมีนคัอยู่มากมมาย ฝ่ายปฏิภมคัก็คองส่นความหมาย
 ความใ้ควย และใ้คคผลคคามากกัคความเมอหนาย เออิมระอาของฝ่ายปฏิภมคัจนม่
 สามารถหวังผลอะไรที่เกยขึ้นจากมคัคาง ๆ ของคณะอนุกรรรมการและคณะกรรรมการ
 เหล่านั้น ถ้า เหตุของ เรื่องนี้อาจจะ เป็นเพราะในหรง เวลาอัยยาวหนากว 20 ปี
 นัคกั แศการรรม เลกกระทรวงวัฒนธรรมไม่ม่องคักรกั คัคั เป็นองคักรคคัระดับชาติที่
 รมคคชอย เกยวคังานวัฒนธรรมของชาติ ฉะนั้น องค์กรหรือหน่วยงานคาง ๆ

ที่ประสบปัญหาหนักหนาทางวัฒนธรรมและ เกิดความต้องการที่จะดำเนินงานด้าน
วัฒนธรรม จึงก่อตั้งคณะกรรมการหรืออนุกรรมการต่าง ๆ ขึ้นดำเนินการ นี้คือปัญหา
การขาดประสานงานในเรื่องของคณะบุคคลที่ประกอบขึ้น เมื่อดำเนินการด้านวัฒนธรรม

4. หน่วยงานด้านวัฒนธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์กร และหน่วยงาน
ด้านวัฒนธรรมนั้น ถ้าพิจารณาอย่างกว้างแล้วถือได้ว่าทุกหน่วยงานไม่ว่าหน่วยงาน
เอกชน หรือหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าในวงกลางหรือส่วนภูมิภาค ล้วนแล้ว เป็น
หน่วยงานด้านวัฒนธรรม และ/หรือ เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชาติทั้งสิ้น ตามวง
ไบนองของวัฒนธรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีวิสัยสำคัญต่อกระบวนการปลูกฝัง และ
ถ่ายทอดวัฒนธรรมแล้ว หน่วยงานวัฒนธรรมในสังคมไทย ก็คือว่าความอารามศาสนา
และสถานศึกษาทุกประเภทและทุกระดับ แต่ตามองไบนองของกฎหมายแล้ว หน่วยงาน
ของสังคมไทยที่หนักหนาทางวัฒนธรรมแล้ว ได้แก่ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง
ศึกษาธิการ ททบส มหาวิทยาลัย ซึ่งรวมเอาหน่วยงานระดับกรม เกี่ยวข้องทั้ง โดยตรง
และโดยอ้อมในกระทรวงและหรือทบวงนั้น ๆ เช่น วิทยาลัย ศาสตร์บัณฑิต เอกชน
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกับวัฒนธรรมโดยตรง ได้แก่ มูลนิธิ สมาคม ทีวีตลกดุประสงค์
เกี่ยวกับวัฒนธรรม ใน เรื่อง ที่มีมูลนิธิและสมาคมเหล่านี้สนใจ แต่การพิจารณาขององค์กร
หรือหน่วยงานภาค เอกชนแล้วปรากฏว่า มูลนิธิและสมาคมซึ่งมีจำนวนตามทะเบียน
ประมาณ 9,000 แห่ง จำนวนร้อยละ 80 เป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม
เรื่องหนึ่ง เรื่องใดโดยตรง ดังเห็น การพิจารณาในแง่ขององค์กรโดยตรงแล้ว งานวัฒนธรรม
มีหลัง ออมมหาศาลและดำเนินการขององค์กรโดยอ้อมด้วยแล้ว ไม่ว่าคณะกรรมการ นักแสดง
ศิลปิน กลุ่มบุคคล ชมรมต่าง ๆ ล้วนแล้ว เป็นหน่วยงานด้านวัฒนธรรมทั้งสิ้น

การที่หน่วยงานด้านวัฒนธรรมอยู่ เป็นจำนวนมาก ทั้งหน่วยงานโดยตรง
และโดยอ้อม แต่มีใคนการ วัฒนธรรมบริหาร วิชาการวางแผน และประสานงาน
เป็น เวลายาวนาน หน่วยงานดังกล่าวจึงขาดความปร ความเข้าใจ ในภาระหน้าที่
ถูกต้อง และโดย เฉพาะความรับผิดชอบ การทำงานจึงมีผลไม่คุ้มกับการลงทุน
หน่วยงานส่วนใหญ่ทำงานในลักษณะประจำ ไม่ในงานประเภทที่นานมากนัก
งานวัฒนธรรมในหลาย ๆ ด้าน และหลายสาขาจึง อยู่ในสภาพที่ไม่มีใคร รับผิดชอบ

เปิดภาคเรียนหน่วยงานที่ระดมความคิดใหม่ เกิดขึ้น หรือการรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ ตลอดจน การบริหาร และการพัฒนาวัฒนธรรม สำหรับหน่วยงานประเภทสถานศึกษา ซึ่งจัดการเรียนการสอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนต้นตามกฎมาย่อยด้วย แต่การทำงาน ภาคนั้นมักจะ เป็นอันเดียวรองลงมา หรือทำงานเป็นงานประกอบ จากสถานะดังกล่าวนี้ สาเหตุสำคัญของปัญหา คือ การต้องถ่วงถ่วงระดับชาติยังมีใครแสดงบทบาทให้ เป็นที่ยอมรับยอมรับประการหนึ่ง และการไม่เข้าใจบทบาทของหน่วยงานด้านวัฒนธรรม หรือ องค์กร ใด ๆ ของรัฐกันและกัน หรือยอมรับไม่เข้าใจเจตนารมณ์ของหน่วยงานวัฒนธรรม หรือ หน่วยงานอื่นบทบาท ตั้งแต่ไม่มององค์กรหรือหน่วยงาน ตลอดจนบุคลากรที่จะดำเนินงาน ด้านนี้ นอกจากนั้นการขาดความรับผิดชอบหรือการขาดผู้บริหารและ วางแผนวัฒนธรรมเป็นขอ เกิดอันสำคัญในการบริหาร หน่วยงานดังกล่าว นี้คือปัญหา เกี่ยวกับการขาดการประสานงานในเรื่องของหน่วยงานด้านวัฒนธรรม

5. การดำเนินงานวัฒนธรรม นี้คง แต่การยอมรับเล็กกระทวงวัฒนธรรม เป็นคนมา งานวัฒนธรรมส่วนใหญ่ เป็นภาระหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวคือ งานในความรับผิดชอบของกรมศิลปากร และกรมการศาสนา ว่าโดย ธรรมชาติของงานวัฒนธรรมแล้ว หน่วยงานอื่นโดย เฉพาะสำนักงานรัฐมนตรี ควรจะตกลง ดำเนินงานวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้ เพื่อ เป็นการ เติมเต็มนโยบายของรัฐบาล ในการแก้ปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา แต่ เนื่องจากระยะเวลาที่ผ่านมา ในระยะของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พัง 4 นั้น นั้น งานวัฒนธรรม ไม่ได้อยู่ ในขอบข่ายของงานพัฒนา ทั้งนี้การดำเนินงานในระยะนี้จึง เป็นลักษณะ งานประจำ

สรุปว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีอำนาจทางกฎหมายวัฒนธรรมมีสภาพ เสี่ยงระงับกอง เท่านั้น องค์การทางภาค เอกชนอื่นใดแก่ มูลนิธิ สมาคม จึงไม่มี หน่วยงานใดที่มุ่งกำลัง เติบโต เขาไม่ทำหน้าที่หน้า และ เสริมประสานหรือประสานงาน จึงนับ ถึงแม้จะมีองค์กร เหล่านี้หลาย เป็นจำนวนมาก แต่ในสถานะไรประสิทธิภาพในการ ดำเนินงาน เสีย เป็นส่วนมาก ถึง แม้จะมีสภาพ เป็นนิติบุคคล มีอำนาจดำเนินการใด ๆ

ตามเงื่อนไขภาคใต้ แต่ความเป็นจริงหน่วยงานส่วนนี้ เป็นจำนวนน้อย แทนที่โคเวตซ์ เหลือ
ประเทศชาติ ทางด้านวัฒนธรรมอย่างมีความหมาย ทางรัฐบาลจึงได้เล็ง เห็นปัญหา
ต่าง ๆ เป็นอันมาก ประกอบกับสังคมของโลกโดยส่วนรวม มอง เห็นคุณค่าของงาน
วัฒนธรรมมากขึ้น จึงทำให้รัฐบาลของต่างประเทศ ๆ สนใจความสนใจทำงานวัฒนธรรม

งานด้านวัฒนธรรมจึง เป็นความปรารถนาในหน่วยงานนั้น เป็นหน่วยงาน
ระดัภยกรรม ในหม้ออำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและแผน และการประสานงานองกร
กิจกรรมที่มีอยู่ เป็นจำนวนมากนั้น ในกระทรวง เคียง ขึ้นอีกระยะหนึ่ง แลอย่างไร
ก็ตามงานวัฒนธรรมของหน่วยงานจะ ได้จัด เน้นหนัก และคง ทำหน้าที่ในบทบาท
ดังกล่าวจะคงไม่ เวลาอีกมาก ดังนั้น งานวัฒนธรรมโดยส่วนรวมจึงจะกระจัดกระจาย
ขาดการวางแผนรวมกัน ขาดการประสานองกร ขาดการมีน้ำ และขาดการควบคุม
อีกมาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานใหม่ ในยุคกลางนี้
ขาดองกรและขาดการรองรับการปฏิบัติในระนาองกรกลาง ในฐานะผู้ประสานงาน
จึง ไม่มีประสิทธิภาพ เท่าที่รัฐบาลมุ่งหวังใหม่ภายใต้การดำเนินงานวัฒนธรรมโดยทั่วไป

การดำเนินงานวัฒนธรรมในสัปดาห์ประจำวัน หรือการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยปกติ
ในวงประมาณประจำมี ได้ดำเนินการกันอยู่แล้ว กล่าวคือ การส่งเสริมการปฏิบัติคน
ตามวัฒนธรรมประจำ และการทำงานประจำวันที่พลอยของทุกคนในชาติ เท่ากับ
เป็นการดำเนินงานวัฒนธรรมในความหมายที่กว้าง แต่การดำเนินงานวัฒนธรรม
ในลักษณะการดำเนินงานขององกรและหน่วยงานต้องมีการ ลงทุนให้ เกิดการมีขนาดต่าง ๆ
ในขณะนั้น ตัวอย่าง งานด้านวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่
อย่างหนึ่งได้คง แต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา ในอัตราส่วนเปรียบ เทียบงบประมาณ
ภาคการศึกษาแล้ว และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ลงหม้อยู่แล้ว กล่าวคือในปี พ.ศ. 2525
กระทรวงมีงบประมาณ เพียงร้อยละ 1.3 เท่านั้น ทว่ามหาวิทยาลัย ทั้ง เขารับ
ดำเนินการศึกษา เกือบทุกแห่งโดยกฎหมาย แต่ในประมาณ 2525 ได้เปรียบกับ
ส่วนงบประมาณทั้งหมดกับมหาวิทยาลัยแล้ว คิดเป็นเงินร้อยละ 1.3 เช่นเดียวกับ
งบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพขององกรแล้ว คง ได้
กล่าวมาแล้ว ก่อนหน้า กล่าวคือ ขาดแคลนความมร เกี่ยวกับการบริหารงานวัฒนธรรม

และการพัฒนาวัฒนธรรม เป็นอย่างยิ่ง ถ้า เหตุของปัญหาการดำเนินงานวัฒนธรรม หากจะพิจารณากันอยู่พักการ มอง เห็นความสำคัญของวัฒนธรรม มา เป็น เรื่อง เล็กน้อย มา ยาน และ นอก เน้น ก่อ การ วิชา ค แคล น เติ ลากร ติ ม ความ มร และ การ วิชา ค แคล น บ ประ ษา ณ ในการ วัฒ นา วัฒน ธรรม อย่าง รุน แรง

สรุปปัญหาวัฒนธรรมที่สำคัญ

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปัญหาใหม่ที่กำลัง เติบโตอยู่ในปัจจุบันในการดำเนินงาน วัฒนธรรม มีรวม 3 ด้านด้วยกันคือ ด้านนโยบาย ด้านการบริหาร และด้านการปฏิบัติ ตามลำดับ

ก. ปัญหา นโยบาย

1. มีต้นนัยกำหนดนโยบายวัฒนธรรมหลายหน่วยงาน ทำให้นโยบาย วัฒนธรรมไม่มีเอกภาพและการ ปฏิบัติตามนโยบายวัฒนธรรมไม่ตลอด

2. นโยบายด้านวัฒนธรรมที่หน่วยงาน ๆ กำหนดออกมานั้น มีรายละเอียดมากเกินไป และยังไม่มีการหลอมรวมนโยบาย เหล่านั้น เข้าด้วยกันให้ เป็น นโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ครอบคลุมอย่างแท้จริง พัง ยังมีลักษณะ เป็นต่าง ฝ่าย ต่างท่า วิชาการ ประสานนโยบายที่ดี และการแบ่งงานกันทำยังไม่เหมาะสม ตลอดจน การตัดสินใจแบ่งสรรทรัพยากรให้แต่ละหน่วยงานนำไปปฏิบัติยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร

3. นโยบายด้านวัฒนธรรมของ หน่วยงานต่าง ๆ มีหลายกรณีที่ไม่สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ เช่น การ เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทาง การค้าหรือการบันเทิง

4. นโยบายวัฒนธรรมมีขึ้นแยกไปทำโดย หน่วยงานต่าง การในเมือง ทำให้ขาดทิศทาง การดำเนินงานวัฒนธรรมไม่ต่อเนื่อง

5. กฎหมาย เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ฉบับของ องค์กรหรือหน่วยงาน วัฒนธรรมมีหลายฉบับ ยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแก่กาลสมัย หรือมี กฎหมายแต่ยังไม่ได้ มีให้ เป็นประโยชน์ต่อการ เผยแพร่วัฒนธรรมอย่างจริงจัง

ข. ปัญหาการบริหาร

1. การบริหารงานวัฒนธรรมภาคเอกชน และไม่เอื้ออำนาจต่อการให้ความร่วมมือประสานงานของหน่วยราชการและหน่วยงานภาคเอกชน เช่น หน่วยงานของรัฐและ เอกชนที่มีบทบาทสำคัญ เช่น เสริมการดำเนินงานทางวัฒนธรรม ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าจะเอื้อหนุนหน่วยงานวัฒนธรรมอย่างไร และที่ดำเนินการอยู่แล้วก็ต่างฝ่ายต่างทำตามความคิดและประสบการณ์
2. โครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบงานวัฒนธรรมโดยตรง ยังไม่เอื้ออำนาจการบริหารงานวัฒนธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกันทั้งระบบ เช่น คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ไม่สามารถอำนาจการงานในหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม อื่น ๆ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่
3. การบริหารงานด้านวัฒนธรรมยังขาดการนำทรัพยากรกำลังคน กำลังเงินที่ระจกักระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ มาใช้อย่างเป็นระบบ และยังไม่ได้นำทรัพยากรภาคเอกชนมาใช้เสริมให้ได้อย่างเต็มที่
4. โดยธรรมชาติการบริหารงานวัฒนธรรมย่อมเป็นงานที่ย่างยากเพราะต้องเกี่ยวข้องกับสถาบัน องค์การและบุคคลหลายฝ่าย ทั้งของ แขนงและขอความร่วมมือจากประชาชน ฉะนั้นจึงไม่สามารถใช้วิธีการบริหารของทางราชการได้แต่เพียงอย่างเดียว

ค. ปัญหาการปฏิบัติ

1. ขาดบุคลากรทางวัฒนธรรมที่ผู้ดูแลและขาดการสร้างสรรค์ภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง
2. ขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ
3. ขาดโครงการที่เข้มแข็ง เพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรม
4. ขาดการดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างคล่องตัว และจริงจังในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับการติดตามประเมินผล

5. จากการศึกษาความร่วมมือนอง ราชการและ เอกชนใน หน่วยงาน
วัฒนธรรม อย่าง เต็มที่

6. ไม่ใช้งบประมาณเพื่อวัฒนธรรมใน เชิง ของการกระจาย
งบประมาณ และอย่าง มีสัดส่วนที่ เหมาะสม

7. จากการศึกษาสัมพันธกิจ และการดำเนินการ ประชาสัมพันธ์
วัฒนธรรม ก็ไม่ใด เป็นไป นลักษณะที่น่า เสื่อม

จึงสรุปได้ว่า ปัญหา เกี่ยวกับนโยบาย ปัญหาการบริหารและปัญหา
การปฏิบัติ เป็นปัญหาใหญ่ที่ เกี่ยวของ สัมพันธ์กัน จำ เป็นต้อง แก้ไข ภา เติมนัก
วิชาการทางวัฒนธรรม เพื่อ ให้งานวัฒนธรรมสามารถ ดำเนินการต่อไปอย่าง มีประสิทธิภาพ
เป็นผลดีแก่ประชาชน และเป็นพื้นฐานของ ความมั่นคงของชาติ

ตอนที่ 5 ศูนย์วัฒนธรรม

การดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ในเขตศาสตร์ใดประชาชนมีส่วนร่วมใน
การพิจารณาและดำเนินงานมากที่สุด เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ว่า วัฒนธรรมเป็นของ
ประชาชนทุกคน ในการประสานงานร่วมมือสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงาน
เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้ว ให้ออกมาดำเนินงานด้านวัฒนธรรมตามแผนที่กำหนด
เนนกรณี ทรัพยากรร่วมกันโดย เฉพาะในสถาบันการศึกษา เป็นหน่วยงานหลัก
ในการดำเนินงานโดยจัดระบบรูปแบบบริหารงานวัฒนธรรมของชาติให้ขยายกว้างขวาง
ออกไปทั่วประเทศ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ. 2526 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย
ศูนย์วัฒนธรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2529 เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง
ศูนย์วัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง และสามารถปฏิบัติงานประสานสัมพันธ์กับหน่วยงาน
อื่นใดอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงมีขั้นตอนกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด ทำหน้าที่
กำหนดนโยบายและแผนงานระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายหลัก ของคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ และเป็นหน่วยงานที่เล็งการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมให้ดำเนินการ
ไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

ผู้ว่าราชการจังหวัด	เป็นประธานอนุกรรมการ
ปลัดจังหวัด	เป็นอนุกรรมการ
ประธานสภาจังหวัด	เป็นอนุกรรมการ
นายกเทศมนตรี	เป็นอนุกรรมการ
นายกสมาคมสตรีหรือนายกสโมสร—	
สังฆมนตรีวัฒนธรรมจังหวัด	เป็นอนุกรรมการ
ประธานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด	เป็นอนุกรรมการ
ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด	เป็นอนุกรรมการ
พัฒนาการจังหวัด	เป็นอนุกรรมการ
หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน	เป็นอนุกรรมการ
หัวหน้าคู่มือโรงเรียนมัธยมศึกษา (1 คน)	เป็นอนุกรรมการ
คณะกรรมการศิลปากร (1 คน)	เป็นอนุกรรมการ
คณะกรรมการหรือมูลนิธิ (ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบไม่เกิน 5 คน)	เป็นอนุกรรมการ
แม่ทรงคอหวี (ผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอชื่อไม่เกิน 3 คน)	เป็นอนุกรรมการ
ศึกษาธิการจังหวัด	เป็นอนุกรรมการและ เลขาธิการ
เลขาธิการศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด	เป็นอนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขาธิการ

ได้ศึกษาธิการจังหวัดเสนออนุกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดอีก 1 คน และให้แม่ทรงคอหวีที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอชื่อไม่เกิน 3 คน

ศูนย์วัฒนธรรมนั้น หมายถึงศูนย์วัฒนธรรมที่กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค มีหน้าที่ดังนี้

1. ศึกษาเผยแพร่และวิจัยงานด้านวัฒนธรรม

2. อปภิชัย สง เสริม โสภณา และ เปี่ยมแก้ววัฒนธรรม
3. ปีกอภรณวิทย์ยากร และบุศยาศกรคานววัฒนธรรม
4. จิตต์และกวี เนินการทอวัฒนธรรม
5. สันติสุขนุชวณ หรือการกวี เป็นงานของศูนย์วัฒนธรรมอื่น หรือ
หน่วยงานอื่น
6. หน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด
หรือสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

สำหรับการบริหารงานของศูนย์วัฒนธรรมนี้ ให้คณะกรรมการดำเนินงาน
ศูนย์วัฒนธรรม โดยศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นในสถานศึกษา ให้ตัวบุคลากรศึกษาคำรง
ตำแหน่ง ประธานกรรมการศูนย์วัฒนธรรม สำหรับศูนย์วัฒนธรรมที่มีใจจัดตั้งขึ้นใน
สถานศึกษาในส่วนภูมิภาค ให้ประธานอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด เลือกประธาน
กรรมการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมในส่วนกลางให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ เลือกประธานดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรม

ในจังหวัดหนึ่ง ๆ ให้มีศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแห่งหนึ่งหรือหลายแห่ง และมี
ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ อำเภอละ ๑ แห่ง หรือหลายแห่งโดยคณะกรรมการวัฒนธรรม
จังหวัดจัดตั้ง หรือคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เห็นสมควรให้จัดตั้ง โดย
พิจารณาจัดตั้งในสถานที่มีคามพร้อมที่สถานต่าง ๆ ดังนี้

1. ควร เป็นสถานศึกษา หรือสถานที่อื่นใดที่คณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ เห็นสมควร
2. มีสถานที่และบุคลากรพร้อมที่จะปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม โดยถือว่า
เป็นส่วนหนึ่งของราชการและอาสาสมัคร

สถานการณ์ดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมและวัด

เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาห้าปีและถัดไปวัฒนธรรม ระยะเวลา 5 (พ.ศ. 2525 -
2529) ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีศูนย์วัฒนธรรมทั้งสิ้น ๑6 แห่ง

กระจายอยู่ในทุกจังหวัด และตามชนบทต่างอำเภอและถือปฏิวัติธรรม ระยะเวลา 6 (ค.ศ. 2530 - 2534) ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ใน กำหนดจะจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ เริ่มตั้งแต่ปีละ 1 อำเภอ ต่อจังหวัด รวมทั้ง ศูนย์วัฒนธรรมแล้วมีอยู่ 72 ศูนย์ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2529 : 46)

สำหรับกรอบนโยบาย และโครงการของศูนย์วัฒนธรรมนั้น สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีความประสงค์ที่จะให้ศูนย์วัฒนธรรมใหม่แนวทาง การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกศูนย์ ทั้งนี้เพื่อความ เป็น เอกภาพ และของนโยบายและแผนงานวัฒนธรรมของชาติ จึง ได้กำหนดกรอบนโยบาย สำหรับศูนย์วัฒนธรรมไว้

นี้ทั้งนี้กระเป๋ยกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมและธำรง วัฒนธรรม ค.ศ. 2523 มีผลบังคับใช้แล้ว ได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของ ศูนย์วัฒนธรรมไว้คือ บำรุง ส่งเสริม (2525) ใกล้เคียงเรื่อง "บทบาทและผลการ ปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมและธำรงวัฒนธรรมในการ เผยแพร่วัฒนาคติ จิตใจ และส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติต่อประชาชนในชนบท" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษา และประเมินผลโครงการ หน้าที่ บทบาท และประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ของศูนย์ส่งเสริมและธำรงวัฒนธรรมในการ เผยแพร่วัฒนาคติ จิตใจ และวัฒนธรรมของ ชาติต่อประชาชนในชนบท พบว่า ความร่วมมือของประชาชนในการ ร่วมดำเนินการให้ความร่วมมือกันทุกภาคส่วนดำเนินงานสำหรับปัดทาลและ อุปสรรคในการดำเนินงานนั้น พบว่า มีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครกรม ชาติเจ้าหน้าที่ ราชการส่วนศูนย์โครงการหรือกิจกรรม เป็น หน่วยงานช่วย ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน นั้น มีปัจจัยที่ระ เวืออำนวยความสะดวก การปฏิบัติงาน ของศูนย์ นั้น พบว่า ข้อให้กำหนดนโยบายที่แน่นอน สนับสนุนนโยบายที่ หนักขึ้น มีการดำเนินงานโดยต่อเนื่อง ให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานระดับจังหวัดที่แน่นอน และควรมีการประชาสัมพันธ์และ เผยแพร่วัฒนาคติ

ศูนย์วิจัย วิทยาลัยกรมทหารอากาศ (2525) ได้ประเมินโครงการและ
กิจกรรมของศูนย์วัฒนธรรมในเขตการศึกษา 10 ซึ่งประกอบด้วยศูนย์วัฒนธรรม
จังหวัด 6 จังหวัด คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กทม. นครปฐม อุบลราชธานี ยโสธร
และร้อยเอ็ด โดยศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคทั่ว ๆ ไป ของศูนย์วัฒนธรรม
จังหวัดดังกล่าว พบว่าปัญหาที่มีความถึงที่สุดคือ บุคลากรของศูนย์วัฒนธรรมมีงานประจำ
เต็มที่อยู่แล้ว ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจการของศูนย์วัฒนธรรมได้เท่าที่ควร ส่วนโดยหา
ร่องลงมา ก็คงมีประมาณที่ใกล้เคียง ไม่ เพียงพอและสถานที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมมีขนาด
และบริเวณไม่เหมาะสม ส่วนส่วนการทำงานเมื่อ เริ่มต้นโครงการและดำเนินการ
ดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรม พบว่าอยู่ในสภาพปานกลาง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2528) ได้ประเมินผลการ
ดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ เป็นข้อมูลสำหรับ
ผู้บริหารและปฏิบัติ ค่าสำหรับปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานโครงการตลอดจน
ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรม พบว่าจำนวน
โครงการที่ศูนย์วัฒนธรรมดำเนินการโดยเฉลี่ยแล้วปีละ 7 โครงการ โดยอัตราส่วน
ระหว่างโครงการภายในศูนย์และภายนอกศูนย์ เป็น 1 : 3 งบประมาณในการ
ดำเนินงานนั้น ส่วนใหญ่ได้มาจาก งบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ โดยโครงการส่วนใหญ่ ได้งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน
ตามโครงการแน่นอน ศูนย์ส่วนมากดำเนินการได้ตรงตามแผนงานของสำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ บุคลากรที่ดำเนินงานเป็นศูนย์วัฒนธรรม มีรากฐาน
ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานและผลการดำเนินงานตามปริมาณและคุณภาพของ
ศูนย์วัฒนธรรมนั้นอยู่ในเกณฑ์

โดยสรุปแล้ว การดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมนั้นอยู่ในเกณฑ์ พังทอน
ปริมาณและคุณภาพ แต่การดำเนินงานยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการโดย เฉพาะคือ

1. ด้านบุคลากรที่ดำเนินงานภายในศูนย์วัฒนธรรม ทั้งในบุคลากรจาก
สถานที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมมีงานประจำทำอยู่แล้ว จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจการ
ได้เท่าที่ควร

2. งานงบประมาณจึงได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งไม่มากนัก จึงทำให้ไม่เพียงพอในการดำเนินงาน

ตอนที่ 6 การวิจัยอนาคต และ เทคนิค EDER

การวิจัยอนาคต

จูมพล นุรักษ์รัตน์ (2529 : 22 - 24) อธิบายว่า การวิจัยอนาคต (Futures Research) เป็นการวิจัยที่ตั้งอยู่บนแนวคิดทางปรัชญา "อนาคตนิยม" (Futurism) ซึ่งเป็นแนวความคิดความเชื่อเกี่ยวกับทางเลือกอนาคตต่าง ๆ (Alternative Futures) ของกลุ่มประชากร หรือกลุ่มสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเป็นแนวความคิดที่เชิง เกิดใหม่และแปรหลาย เมื่อไม่นานมานี้ โดยมีความเชื่อว่า อนาคตเป็นเรื่องที่สามารถจะศึกษาได้อย่างเป็นระบบ การคิดเกี่ยวกับอนาคตของมนุษย์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ มนุษย์เป็นผลสร้างอนาคต มนุษย์จึงต้องคิดเลือกทำอนาคตที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ถ่วงคิดและหาทางป้องกันทางเลือกอนาคตที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ หรือถ้าหากอนาคตที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น จะต้องมีการเตรียมตัวอย่างไรจึงจะเผชิญกับมันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้อนาคตนิยมยังเชื่อว่า การคิดถึงทางเลือกต่าง ๆ ในอนาคตช่วยในมนุษย์มีความพร้อมที่จะเผชิญกับอนาคตและเข้าใจสถานการณ์ของมนุษย์ในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น การเตรียมตัว เผชิญกับอนาคตตามแนวของอนาคตนิยมก็คือ การคิดและสร้างอนาคตเสียตั้งแต่ปัจจุบัน ดังที่นักอนาคตนิยมหลายคนเชื่อว่า "The Future Is Now" ดังนั้นกระบวนการในการแก้ปัญหาของนักอนาคตนิยม จึงมีลักษณะที่เป็น "proactive" มากกว่า "reactive"

การศึกษาและ/หรือการวิจัยอนาคต เน้นไปที่การศึกษาทางเลือกอนาคตต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ (Possible) หรืออาจจะเป็น (Probable) หลายทาง ไม่ใช่ทางเดียว การทำนายอนาคตของนักอนาคตนิยมจึงไม่มีลักษณะเหมือนการทำนาย (Prediction) ในวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความจำเป็นในการทำนายในแง่ของ

สถิติสูงกว่าการทำนายอนาคตที่นักอนาคตนิยมใช้การทำนายอนาคต (Futures forecasting) เปิดโอกาสใหม่ที่มีความผิดพลาดสูงกว่า ดังนั้น นักอนาคตนิยมจึงนิยมใช้คำว่า Forecast มากกว่าคำว่า Predict ทั้งนี้เพราะสิ่งที่ทำนายไว้มักจะเกิดก่อนระยะเวลาที่เราทำนายอยู่เสมอ เพราะเขื่อนั้นยังคิดเกี่ยวกับอนาคตที่พึงประสงค์ที่เป็นไปได้มากที่สุดเท่าใด เขาก็จะพยายามที่จะทำให้เกิดขึ้นเร็วขึ้น

การวิจัยอนาคตนิยม มีการเน้นข้อมูล (Data - oriented) และมีระบบระเบียบ วิธีวิจัย ซึ่งอาจให้คำจำกัดความอย่างกว้าง ๆ ไปได้ การวิจัยอนาคตหมายถึงวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับทางเลือกอนาคตต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ หรืออาจจะเป็นของกลุ่มประชากร หรือกลุ่มสังคมสังคมนั้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะ

1. บรรยายอนาคตรูปแบบต่าง ๆ (Alternative Futures) ที่จะเป็นไปได้ หรืออาจจะ เป็นของกลุ่มประชากรที่ศึกษา
2. ประเมินสถานการณ์ในปัจจุบัน เกี่ยวกับความบรรลุต่าง ๆ ที่เรามีอยู่เกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไปได้แต่ละทาง
3. ระบุผลกระทบและผลต่อเนื่องที่เป็นไปได้ต่าง ๆ ของแต่ละอนาคต
4. ให้อัตราการเตือนภัยล่วงหน้าเกี่ยวกับอนาคตที่ไมพึงประสงค์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้
5. เข้าใจเบื้องหลังของกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

เทคนิค EDFR

EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตอีก เทคนิคหนึ่ง ที่พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพของทั้ง เทคนิค DFR และ เทคนิค Delphi โดยการสนับสนุนและพัฒนาร่วมกันโดย ดร. จุมพล พลภักดิ์ธรรม ในฤดูใบไม้ร่วง ปี 1979

EDFR เป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตที่พัฒนาขึ้นโดยการนำจุดเด่นที่เป็นส่วนดีของทั้ง DFR และ เทคนิค Delphi มาใช้ประกอบกัน ส่วนหนึ่งของทั้งสอง เทคนิคช่วยแก้ไข

วิธีการนี้เป็นจุดอ่อนของแต่ละเทคนิคนี้ โดยทั่วไปแล้วขั้นตอนและวิธีการของ EDR คล้ายกับเทคนิคเคลือบผิว จุดที่ทำให้ EDR แตกต่างจากเคลือบผิว คือการใช้ EDR ในรอบแรกของเคลือบผิว และให้โอกาสผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาข้อผิดพลาดที่เก็บรวบรวมจากรอบแรกของ EDR และคอยอีก 2 - 3 รอบ ตามที่คณะกรรมการวิธีการของเคลือบผิว ซึ่งเป็นจุดที่ทำให้ EDR แตกต่างจาก EFR

ใน EFR ระหว่างการสัมภาษณ์ นักชาติพันธุ์วิทยา (Ethnographer) ในเวลาที่เหมาะสมสรุปข้อสังเกตที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วขอให้ผู้สัมภาษณ์ตรวจสอบข้อผิดพลาด หรือทำให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น แล้วค่อยให้คำติชม ใน EDR ผู้เชี่ยวชาญไม่เพียงขอคำติชมและข้อสังเกตจากผู้ตอบของตนใน EFR เท่านั้น แต่ยังสามารถขอรับคำติชมของกลุ่ม โดยพิจารณาจากคำตอบของกลุ่ม (ซึ่งมักจะเสนอโดยอาสาสมัคร) และกลับไปพิจารณาคำตอบของตนเอง ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะได้รับการร้องขอให้ตอบและประเมินคำตอบที่รวบรวมไว้ในรอบแรกของ EDR (สัมภาษณ์ของ EFR) ซึ่งอาจจะไม่อยู่ในความคิดของตนเอง วิธีการนี้จะกระทำ 2 - 3 รอบ เพื่อจะทำให้เกิดความสอดคล้องกัน (Consensus) ของกลุ่ม

สำหรับขั้นตอนการวิจัยเทคนิค EDR นั้น จุมพล พลภัทรธีวัน (2525 : 13) ได้ทำการวิจัยนำร่องเรื่อง The Future of Thai Universities within the next 20 years โดยใช้เทคนิค EDR ในการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนของการวิจัย 5 ขั้น และจุมพล พลภัทรธีวัน (2530 : 37 - 51) ได้ขยายเพิ่มเติมไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมผู้เชี่ยวชาญ

การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เรื่องหนึ่งของการวิจัยอนาคต ทั้งนี้เพราะเรื่องของการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะสลับซับซ้อน มีความเป็นไปได้หลายรูปแบบ ดังนั้นกลุ่มที่คัดเลือกหรือคาดการณ์อนาคตไปอย่างซัด เจนถูกต้อง จึงจำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นตัวอย่างในการศึกษาอนาคต ซึ่งตามองไปในแง่ของสถิติ ก็มีความเชื่อว่า

การคาดการณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั้น น่าจะเชื่อถือได้มากกว่าการคาดการณ์ของ
 คนทั่วไป และเหตุผลที่เลือกผู้ตอบการตั้งคำถามว่า การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
 ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งคงที่หรือไม่ ในหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใด คนนี้ บอกน้อย เมืองหลังการ
 เปลี่ยนแปลงที่เราปฏิเสธไม่ได้มักจะ เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั่นเอง ซึ่งอาจจะหมาย
 รวมถึงกลุ่มของผู้บริหาร กลุ่มแม่อาจารย์ ผู้ที่เรื่องนี้ ยึดมั่นในคุณค่า ซึ่งในกลุ่ม
 ผู้เชี่ยวชาญในการศึกษา นอกจากนั้นผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนก็มีความต้องการที่จะรับรู้
 ซอผลแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญซึ่งกันและกันเพื่อประกอบการตัดสินใจ เพื่อประกอบ
 การวางแผน การกำหนดนโยบาย เป็นต้น

สำหรับ เทคนิคในการ เลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยอนาคตนั้น จะมีลักษณะ
 ที่แตกต่างไปจากการวิจัยทั่ว ๆ ไป เพราะต้อง เน้นผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น การ เลือก
 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จึงมีลักษณะ เป็นแบบเจาะจงเลือก (Purposive Sampling
 มากกว่าการสุ่ม (Random Sampling) และถ้าการศึกษาในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายที่จะ
 เกิดผลในการ เปลี่ยนแปลงองค์การ หน่วยงาน หรือสังคมที่กำลังศึกษาอยู่ ก็จะต้องมี
 trick ในการ เลือกผู้เชี่ยวชาญพอสมควร เช่น ต้อง เลือกผู้บริหารในหน่วยงาน
 นั้น ๆ เป็นต้น โดยการเจาะจงเลือก โดย หรือจะใช้วิธีโยนลูก Snowball
 ซึ่งมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้สามารถคลอบคลุม เรื่องความลำเอียงไปได้ ส่วนจะ
 ใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนเท่าใดคนนี้ ไม่มีเกณฑ์แน่นอน แต่ควรจะมีจำนวนมาก เขาไว
 ยอมรับกว่า

การ เตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Preparing Subjects) เป็นเรื่อง
 ที่สำคัญมาก เพราะมีผลกระทบต่อผลการวิจัยตลอด เวลา เนื่องจากการวิจัยอนาคต
 โดยเฉพาะ EDFR หรือ Delphi นั้นกินเวลามาก จึงจำเป็นต้องได้รู้ความ
 รวมมืออย่าง เต็มที่จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าก่อนเสมอ
 จะคงอธิบายถึงจุดมุ่งหมาย อันก่อนและระ เเยกวิธี เวลาที่จะใช้ในแต่ละรอบ
 ยาวให้ เห็นความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ให้ชัดเจนว่า มีจุดมุ่งหมายและประโยชน์
 อย่างไรบ้าง หลังจากนั้น ถ้าผู้เชี่ยวชาญให้ความร่วมมือกันดีวัน เวลา สถานที่

ในการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 ได้เรียบเรียงอีกครั้ง การเตรียมตัวผู้เชี่ยวชาญ
นอกจากจะเป็นเรื่องยืนยันว่าจะได้รับความร่วมมือแล้ว ยังเปิดโอกาสให้
ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้ให้ความเห็นวาระใดเต็มที่ มีเวลาถกแถลงกันว่าจะให้
ออกมาด้วยเราในลักษณะใดบ้าง

ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์แบบ EDR

อาจจะยึดตามรูปแบบของ EFR ที่เริ่มสัมภาษณ์จาก Optimistic
Realistic Scenario และตามด้วย Pessimistic Realistic Scenario
แล้วก็ตามด้วย Most Probable Scenario ซึ่งมีข้อคือ ช่วยเตือนให้
ผู้เชี่ยวชาญนั้น ถัดหลายแห่งหลายมม จะลองคิดถึง 3 ภาพเป็นอย่างค่า แล้วก็นอง
อย่าง เป็นระ เียบย แต่อาจจะมองแยกคือ ถ้าผู้เชี่ยวชาญได้มอง ทางในภาพหนึ่งก่อน
ก็มักจะพูดได้เต็มที่ แต่พอรวมถึงภาพอื่น ๆ อาจจะพอเวลาไม่มีแล้ว ตมกแล้ว ก็ใ
จึงทำให้ได้ภาพไม่ครบทั้ง 3 ภาพ ที่ต้องการ

การสัมภาษณ์แบบ EDR อาจจะสัมภาษณ์โดยข้อใด ผู้เชี่ยวชาญพูดถึง
แนวโน้มนที่ เป็นไปได้อหรืออาจจะ เป็น ไปว่าจะ เป็นแนว โนนที่ถึงประสงค์ หรือไม่
ถึงประสงค์ พุทธรวมถกกัน ในคราว เดียวกัน โดยผู้เชี่ยวชาญนั้นหรือจะ เลอก เรื่องใด
ที่เห็นความความเป็นไปได้ออนกใด ทั้งนี้เพราะใน EDR เราสามารถจำแนก
อนาคตภาพที่ถึงประสงค์หรือไม่ถึงประสงค์ได้ โดยอิสระได้อย่างง่าย ๆ ในรอบที่ 2
และ 3 หรือในรอบถัด ๆ ไปได้

นอกจากนี้ในการสัมภาษณ์แบบ EDR นี้ยัง เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญหรือ
ผู้สัมภาษณ์สามารถ เติมประเด็นแนว โนนที่ ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญคนแรก ๆ
แนวนี้เขาไปกับการสัมภาษณ์ถัดต่อไป ๆ ได้ เพราะจุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต
คือ การศึกษาแนว โนนที่ เติบโต นี้ หมายความว่าที่สุดเท่าที่จะมากได้

เนื่องจากในการสัมภาษณ์แบบ EDR นี้ เราสามารถให้ผู้เชี่ยวชาญ
พูดถึงแนว โนนที่ ที่เห็นว่า เป็นไปได้ออนกใด ทั้งนี้ เพื่อ ให้ได้ข้อมูลที่น่า เชื่อถือได้

ในระดัหนึ่ง จึงต้องมีการตรวจสอบโดยวิธีการสรุปสะสม (Cumulative Summarization technique) ในทุกขั้นตอน หรือจะทำการตรวจสอบโดยใช้แบบแผนหลักการสัมภาษณ์ (Protocal) เพื่อให้เห็นเรื่องราวได้ตรวจสอบและยืนยันความคิดของคนเอง ออกกรรทงักได้

ขั้นที่ 3 สังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะตองนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้จากการศึกษาขั้นที่ 1 ของ EDRF มาสังเคราะห์และวิเคราะห์อย่างละเอียดและระมัดระวัง แล้วนำข้อมูลที่สังเคราะห์และวิเคราะห์แล้วไปเขียนเป็นประเด็นหรือแนวโน้มนำเสนอตามต่อไป

ขั้นที่ 4 พัฒนาแบบสอบถาม

นำประเด็นหรือแนวโน้มนำสังเคราะห์แล้วมาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยควรจะใช้ภาษาที่สั้น กระชับ ชัดเจน โดยพยายามถึงความหมายเดิมของข้อมูลที่เรารู้ไว้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ คือ ถ้าผู้เขียนภาษาที่ชัดเจนแล้วก็ไม่ค่อยปรับปรุงแก้ไข แต่ถ้าไม่คอยชัดเจนและเรารู้ว่าในการสัมภาษณ์ผู้เขียนจะหมายถึงอะไร เราคงต้องแก้ไขคำจนมีตรงประเด็นมากที่สุด และจะต้องเขียนแนวโน้มนำที่ประเด็นแนวโน้มนำเกี่ยวข้อง ๆ ขว ออย่าให้มีแนวโน้มนำย่อย ๆ เล็ก ๆ ในแนวโน้มนำใหญ่ พยายามหลีกเลี่ยงถ้อยคำที่คลุมเครือ เช่น คชน เวดอง เพิ่มชน ควรใช้ภาษาที่แสดงความเป็นกลางมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พยายามหลีกเลี่ยงภาษาที่สื่อถึงทัศนคติ หรือความลำเอียงของผู้วิจัย

ขั้นที่ 5 ใ้ใช้วิธีการของ เกลซาย

ในขั้นนี้ผู้เขียนจะได้รับการแบบสอบถามที่สมบูรณ์และขอรองให้พิจารณาและพิจารณาขอความแนวโน้มนำต่าง ๆ เหล่านี้ โดยผู้เขียนจะถูกขอรองให้พิจารณาและเลือกว่าขอความแนวโน้มนำใดที่จริง ๆ จะเป็นอนาคตที่สิ่งประสงค์หรือไม่ถึงประสงค์ และในการพิจารณาโอกาสที่ขอความเหล่านั้นจะเป็นไปได้อย่างไรในเวลาถัดจากนี้

สำหรับจำนวนรอบที่ เหมาะสมนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย งบประมาณ เวลา และกำลังคนของการวิจัย โดยการจะหยุดหรือตั้งรอบใดนั้น ควรจะพิจารณาถึงค่าของที่ได้ในรอบทาง ๆ ว่า มีความเป็นเอกภาพ (Homogeneity) แล้วหรือยัง หรือความสอดคล้องกัน (Consensus) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ครอบคลุมเรื่องที่เราศึกษาทางหรือไม่ว่า ถ้ามีมากพออาจจะหยุดที่ 2 หรือรอบที่ 3 ก็ได้ เรื่องจำนวนรอบที่นักวิจัยศึกษาไว้ โดยทว่าการที่ว่าจำนวนรอบ 3 รอบ เป็นจำนวนรอบที่พอเหมาะพอดี ความคลาดเคลื่อนจะมีไม่มาก คงแต่รอบที่ 3 ขึ้นไป ความแตกต่างของผลที่ได้ ไม่มีนัยสำคัญ (จุดตัด พฤติกรรมวัน , 2530 : 48)

EDFR และเครือข่าย

ในเทคนิคเครือข่าย ค่าตามทาง ๆ จะถูกสร้างและควบคุมโดยผู้วิจัย เพื่อใช้ในการสอบถามรอบแรก ทำให้มีความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญที่จำกัดไว้ แต่เฉพาะความลึกที่อยู่ในกรอบเท่านั้น แต่ยังมีความคิดนอกกรอบที่อาจสร้างหรือละเลยโดยผู้วิจัยเอง ตัวอย่าง เช่น ในการใช้เทคนิคเครือข่าย การวิจัยองค์การศึกษาวางเลือกในขนาดของปัญหา A ซึ่งผู้วิจัยจะโครงสร้างและพัฒนาคำถามหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับค่าลักษณะเฉพาะของกับปัญหา A เช่น A1, A2, A3, A4..... และส่งคำถามเหล่านี้ไปยังผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแน่นอนว่าตามผู้เชี่ยวชาญลงแบบสอบถามของ 4 คำถาม ย่อมไม่มีใครไม่คำตอบที่อยู่ในกรอบรายชื่อของ 4 คำถามนี้

จากจุดนี้ผู้วิจัยอาจไม่ทราบหรือตั้ง A5, A6,.... ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาเห็นว่าสำคัญและ เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัญหา A

ใน EDFR ทุกความคิด (ประเด็นปัญหา และสะท้อนกลับและอื่น ๆ) จะถูกเก็บโดยผู้วิจัยในรอบที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ในรอบแรกของ EDFR ผู้เชี่ยวชาญจะถูกขอเรื่องให้วางแผน และคิดเกี่ยวกับทางเลือกในขนาดของการศึกษาปัญหา A ผู้เชี่ยวชาญเมื่อระแต่ละครั้งจะตอบและอภิปรายทุกความคิดที่เห็นว่าสำคัญและสัมพันธ์กับปัญหา A เช่น A5, A6,.... ซึ่งจะรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาโดยตรง การผู้เชี่ยวชาญใหม่ถึง A1, A2, A3, A4 ซึ่งผู้วิจัยสนใจแล้ว ผู้วิจัยก็สามารถจะสอบถามผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้

EDFR และ EFR

ใน EDFR การเก็บอนาคตภาพ จะเริ่มต้นจากวิธีการของ EFR และ ข้อมูลสถิติที่เก็บรวบรวมในรอบที่ 2 และที่ 3 โดยใช้วิธีการของเคลฟาย ซึ่งวิธีการนี้ เห็นอกว่า EFR ในการเอื้อให้ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวโน้มได้มากกว่าที่จะได้จากการ วิจัยแบบ

เนื่องจากเทคนิคการสัมภาษณ์ที่แบบ EFR เป็นเทคนิคที่ยืดหยุ่นได้มาก แนวโน้มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่สัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์แต่ละคนจะไม่พูดถึงปัญหาที่จะศึกษา ในเหตุผลเดียวกันหรือสรุปในทิศทางเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่ง กล่าวถึงแนวความคิดพิเศษเพียง 1 แนว หรือแนวคิดอื่นที่ไม่ได้รับการกล่าวถึงโดย ผู้ให้สัมภาษณ์อื่น ๆ ในกรณีนี้ แนวความคิดเหล่านั้นจะต้องถูกละเลยหรือถูกลบทิ้ง เพราะไม่มีความสอดคล้องต่อกันในกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ แต่ใน EDFR ทุก ๆ แนวโน้ม และความคิดจะถูกเสนอไปยังผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ในกระบวนการนี้แนวความคิดที่ถูกกล่าวถึงในรอบที่ 1 อาจได้รับการเห็นพ้องต่อกัน จากผู้เชี่ยวชาญก็ได้

ใน EFR อนาคตภาพที่เป็นไปได้มากที่สุดยากที่จะได้ แต่ใน EDFR เราจะ ได้อนาคตภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด โดยการใช้เทคนิคเคลฟาย และกาสถิติอย่างง่าย ๆ

โดยสรุปแล้ว EDFR เป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตที่ได้รวมจุดเด่นที่เป็นส่วนดี ของทั้งเทคนิคเคลฟายและ EFR ไว้ โดยใช้ส่วนดีของแต่ละเทคนิคช่วยแก้ปัญหาและ แก้ไขจุดอ่อน ของกันและกัน อย่างไรก็ตาม EDFR ไม่เพียงแต่จะเป็นเทคนิคที่สมบูรณ์ สำหรับการวิจัยอนาคตเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้ร่วมกับสังคมศาสตร์สาขาอื่น ๆ ได้อีกด้วย โดย สามารถใช้ได้กับการศึกษาสาเหตุของการขัดแย้งทางนโยบาย การแลกเปลี่ยนทาง วัฒนธรรม การศึกษาเปรียบเทียบและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ใด ๆ ก็ตาม EDFR ก็เป็นเทคนิคที่ใช้เวลาในการวิจัยมาก